

SCRIPTA·MANENT

Bucuresti Anul I Nr. 1/2020

R
E
V
I
S
T
A

24 SNG ani

*Tradiție
și performanță*

REVISTA·SCOLII·NATIONALE·DE·GREFIERI

Cuprins

Școala Națională de Grefieri la 20 de ani - Editorial	
Andrei - Dorin Băncilă, judecător, Director SNG	pag. 1
1. Drepturile victimelor traficului de persoane în procesul penal	
The rights of victims of trafficking in human beings in criminal proceedings	
Laura Ecedi-Stoisavlevici, procuror DIICOT	pag. 5
2. Dificultăți lingvistice ivite în procedura comunicării actelor de procedură în statele membre UE în materie civilă și comercială	
Language difficulties arisen by the service of judicial documents within EU Member States, in civil and commercial matters	
Georgiana Flucuș, judecător, Judecătoria Sectorului 2 București	pag. 21
3. Importanța stabilirii naturii juridice a sancțiunilor pecuniare aplicate în alte state membre ale Uniunii Europene și recunoscute în România, în temeiul Deciziei-cadru nr. 2005/214/JAI	
The importance of establishing the judicial nature of financial penalties imposed in other EU Member States and recognised in Romania, on the basis of Council Framework Decision 2005/214/JHA	
Andrei - Dorin Băncilă, judecător, Director SNG	pag. 27
4. Regulamentul general privind protecția datelor cu caracter personal: scurte considerații pe marginea aplicării actului normativ în activitatea specifică desfășurată în cadrul instanțelor de judecată	
The General Regulation on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data: short observations regarding the impact of the normative act on the specific activity within the courts of law	
Andreea Meceanu – Grefier, Secția I Civilă din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție	pag. 37
5. Inteligența emoțională (EQ) și adaptabilitatea (AQ) – componente ale rezilienței organizaționale în cadrul instanțelor judecătorești	
Emotional intelligence (EQ) and adaptability (AQ) - components of the organisational resilience within courts of law	
Maria - Nicoleta Mocanu – psiholog principal, Curtea de Apel Constanța	pag. 43
6. Instrumente didactice digitale și noi modele de pregătire profesională online utilizate de Școala Națională de Grefieri în procesul de formare a grefierilor	
Digital teaching tools and new online training models used by the National School of Clerks in the clerk training process	
Victor Văduva, judecător dr., director adjunct SNG Loredana-Elena Holmanu, judecător, formator SNG	pag. 49

Școala Națională de Grefieri la 20 de ani Editorial

Andrei-Dorin Băncilă – judecător, director și formator al Școlii Naționale de Grefieri
la disciplinele *Drept procesual penal, Executări penale și Cooperare judiciară
 internațională în materie penală*

Anul 2020 marchează 20 de ani de la înființarea Școlii Naționale de Grefieri. Împlinirea a 20 de ani de existență reprezintă un moment special în viața Școlii, care vine să recunoască importanța acestei instituții în cadrul sistemului de justiție și să consfințească o tradiție în formarea profesională a grefierilor.

Așa cum arătam și într-un articol publicat cu ocazia împlinirii de către Școală a 15 ani de existență¹, ideea creării unei instituții menite să asigure recrutarea centralizată și formarea unitară a grefierilor s-a materializat în anul 1999 când, prin HG nr. 423/1999, a fost înființat Centrul de Pregătire și Perfecționare a Grefierilor și a Celuilalt Personal Auxiliar de Specialitate, care, prin HG nr. 985/2000, a primit personalitate juridică. Aceste două acte normative reprezintă „certificatul de naștere” al Școlii Naționale de Grefieri.

A urmat o evoluție firească, odată cu reforma organizării judiciare din anul 2004, prin Legea nr. 567/2004 privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice, Centrul de Pregătire și Perfecționare a Grefierilor și a Celuilalt Personal Auxiliar de Specialitate devenind *Școala Națională de Grefieri*.

Acum putem spune, fără riscul de a greși, că Școala Națională de Grefieri a ajuns la vârsta maturității.

În cei 20 de ani de existență Școala a cunoscut o permanentă evoluție și o continuă dezvoltare, făcându-se răspunzătoare pentru recrutarea și formarea unui important număr de grefieri din sistemul judiciar românesc².

Formarea profesională inițială de care au beneficiat absolvenții Școlii Naționale de Grefieri a fost unanim apreciată, atât de către înșiși absolvenții, dar, mai ales, de către instanțele și parchetele în cadrul cărora aceștia au fost repartizați, ca una de foarte bună calitate, absolvenții Școlii bucurându-se de un prestigiu deosebit în rândul colegilor lor, grefieri sau magistrați, fiind priviți ca adevărați profesioniști, gata să-și îndeplinească atribuțiile de serviciu imediat după absolvire și într-o manieră înalt calitativă.

De aceleași foarte bune aprecieri din partea grefierilor și a instanțelor și parchetelor s-a bucurat și se bucură și formarea continuă furnizată de Școala Națională de Grefieri, o formare profesională mereu adaptată la multele schimbări legislative și ținând cu brio pasul cu noile tehnologii folosite în sistemul judiciar.

1. În numărul 2/2015 al revistei *Justiția în actualitate*, publicată de către Consiliul Superior al Magistraturii, apărea articolul *Școala Națională de Grefieri - 15 ani de tradiție în formarea profesională a grefierilor*.

2. De la înființare și până în prezent Școala Națională de Grefieri a recrutat și a furnizat pregătire inițială pentru aproximativ 1.800 de grefieri, iar la acțiunile de formare continuă organizate de Școală s-au înregistrat peste 40.000 de participări.

Și, pentru că în articolul scris cu ocazia împlinirii a 15 ani am avut în vedere dezvoltarea Școlii de până atunci, în rândurile ce urmează ne vom referi cu precădere la evoluția instituției în ultima perioadă, în care Școala putem spune că a înregistrat un progres mai accelerat, fiind pusă în fața unor realități care au determinat această accelerare.

Aici ne referim la creșterea exponențială a nevoilor de formare ale grefierilor din sistemul românesc de justiție cu referire la ceea ce pe plan european se definește ca *procesul de digitalizare a justiției*, ceea ce a făcut ca în oferta educațională a Școlii să crească ponderea disciplinelor prin intermediul cărora se implementează procesul în discuție. Astfel, seminare în materii precum *TDS (Transmiterea Datelor Securizată)*, *StatisECRIS*, *ECRIS* și-au făcut loc ori au dobândit o tot mai mare pondere în programele și planurile de formare ale Școlii.

Nu putem să nu menționăm cu această ocazie și cea mai recentă provocare la care Școala Națională de Grefieri a fost nevoită să răspundă, și anume pandemia COVID-19, care a transformat radical formarea furnizată de Școală în anul 2020 și, cel mai probabil, o va marca și în viitorul apropiat.

Pentru a se adapta contextului pandemic actual, Școala a fost nevoită să-și dezvolte într-un timp foarte scurt capacitatea de a furniza formare profesională la distanță, lucru pe care, spunem noi, l-a realizat în mod remarcabil.

La această reușită a contribuit și faptul că Școala beneficia de o experiență destul de bogată în domeniul formării la distanță, dezvoltând deja cea de-a doua platformă de *eLearning*.

Eforturile suplimentare în materia formării la distanță au fost făcute mai ales în direcția formării sincrone, de tip *webinar*, sau *livestreaming*, Școala

reușind să-și configureze, cu ajutorul Serviciului de Telecomunicații Speciale, o aplicație gratuită, *BigBlueButton*, care a făcut posibilă organizarea formării sincrone.

Putem spune că această aplicație a „salvat” componenta de formare continuă în anul 2020, când nu au mai fost posibile seminarele *face to face*, dar și formarea inițială a promoției 2020-2021, care, după o etapă necesară de formare *face to face*, a trecut în întregime la formarea sincronă de la distanță.

Nu în ultimul rând, Școala a dezvoltat și mai intens palierul de formare asincronă la distanță, creând o serie de materiale și instrumente didactice practice, ce pot fi accesate de către grefierii din instanțe și parchete, dar nu numai. Despre acestea puteți citi în rândurile revistei o prezentare mai amplă³.

În aceeași perioadă de referință, Școala a implementat și continuă să implementeze, singură sau în parteneriat cu alte instituții ale sistemului judiciar, o serie de proiecte cu finanțare internațională, care au adus și vor mai aduce, pe lângă o dezvoltare a ofertei educaționale, și o dezvoltare importantă a infrastructurii, în special a celei digitale, fără de care răspunsul la noile nevoi de formare nu ar fi fost posibil și nu ar putea să continue.

Școala s-a dotat și se va mai dota în viitor cu noi componente de hardware, dar și cu elemente de software, care, așa cum am mai arătat, îi vor crește și mai mult capacitatea de a face față viitoarelor provocări.

3. Articolul cu titlul *Instrumente didactice digitale și noi modele de pregătire profesională online utilizate de Școala Națională de Grefieri în procesul de formare a grefierilor*, autori Victor Văduva și Loredana-Elena Holmanu.

Înainte de a face și alte referiri la viitorul Școlii, am vrea să menționăm că stabilitatea, pe care coordonarea Consiliului Superior al Magistraturii și colaborarea cu Institutul Național al Magistraturii, dar și cu instanțele și parchetele, au adus-o, a făcut posibile dezvoltarea instituțională a Școlii Naționale de Grefieri și creșterea capacității acesteia de a răspunde prompt și adecvat nevoilor de formare ale grefierilor din sistemul judiciar românesc.

Viitorul Școlii Naționale de Grefieri este unul care se arată a fi caracterizat de recunoașterea unui loc tot mai important al Școlii în rândul instituțiilor sistemului de justiției. Această afirmație este susținută și de rolul pe care Școala îl are creionat în proiectul *Noului Statut al personalului de specialitate juridică și al altor categorii de personal din cadrul instanțelor judecătorești, al parchetelor de pe lângă acestea și al Institutului Național de Expertize Criminalistice*, lansat, de curând, de Ministerul Justiției, în dezbatere publică.

Chiar dacă nu suntem într-un tot al acord cu viziunea inițială cuprinsă în proiectul de lege amintit, aici având în vedere, în special, trecerea Școlii Naționale de Grefieri în coordonarea Ministerului Justiției, putem să observăm că *Noul Statut* recunoaște un rol și mai important al Școlii în recrutarea și pregătirea profesională a grefierilor din sistemul judiciar românesc.

Din punct de vedere al infrastructurii, nu putem să nu menționăm și că Școala Națională de Grefieri va fi, alături de Institutul Național al Magistraturii, unul dintre beneficiarii proiectului „Cartierul pentru Justiție”⁴, ceea ce va marca încă o dată recunoașterea de care se bucură Școala Națională de Grefieri ca unică instituție de formare a grefierilor din țara noastră.

În ceea ce privește componenta cooperării externe, Școala va deveni, într-un viitor pe care-l sperăm cât mai apropiat, parte a Rețelei Europene de Formare Judiciară (EJTN), alături de principalele instituții de formare judiciară din Europa, ceea ce va reprezenta o importantă recunoaștere a Școlii și pe plan internațional și va aduce posibilitatea dezvoltării componente de formare transfrontalieră a grefierilor din țara noastră.

În fine, fără a avea pretenția că am surprins toate aspectele care caracterizează Școala Națională de Grefieri la împlinirea vârstei de 20 de ani, mai ținem doar să arătăm că această vârstă a maturității ne-a determinat să marcăm momentul prin înființarea primei reviste științifice din viața Școlii, menită să-i întărească imaginea în plan intern și extern și să-i confere un element suplimentar de identitate.

Revista Școlii Naționale de Grefieri ne propunem să reprezinte o platformă la îndemâna formatorilor, a grefierilor și a celorlalți profesioniști ai sistemului, prin care aceștia își pot exprima ideile, își pot face cunoscute opiniile cu privire la aspectele de interes pentru profesioniștii sistemului de justiție, în general, pentru grefieri, în special, prin intermediul căreia pot fi furnizate publicului larg informații de natură a crea o imagine cuprinzătoare și reală asupra activității personalului auxiliar de specialitate din instanțe și parchete și asupra activităților de recrutare și formare a acestei categorii profesionale.

4. „Cartierul pentru Justiție” este un proiect prin care Guvernul României va realiza, în București, noi sedii pentru unele dintre cele mai importante instituții ale sistemului de justiție, între care se numără și Școala Națională de Grefieri.

Pe deplin siguri că Școala Națională de Grefieri va continua tradiția de până acum, de a furniza formare inițială și continuă de cea mai bună calitate unei importante categorii de profesioniști ai sistemului de justiție din țara noastră, suntem în aceeași măsură încrezători că Școala își va lăsa o amprentă tot mai puternică și mai diversificată în peisajul formării judiciare din țara noastră, dar nu numai.

În această cheie a permanentei încercări de dezvoltare a Școlii, vă invităm să lecturați interesantele articole din primul număr al revistei științifice a Școlii Naționale de Grefieri, al cărei titlu, ***SCRIPTA MANENT***, sperăm că exprimă fidel ambițiile de perenitate ale instituției.

Drepturile victimelor traficului de persoane în procesul penal

Laura Ecedi-Stoisavlevici, procuror DIICOT

Rezumat

Drepturile de care victimele traficului de persoane beneficiază în cursul procesului penal sunt prevăzute, în principal, în Codul de procedură penală, care nu utilizează însă noțiunea de victimă, ci noțiunea de persoană vătămată sau parte civilă. Aceste dispoziții se completează cu cele din Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, dispoziții care conferă victimelor traficului de persoane un set de drepturi procesuale suplimentare, plasându-le astfel într-o poziție privilegiată în raport cu celelalte tipuri de victime ale criminalității. Și legislația europeană recunoaște victimelor traficului de persoane un statut privilegiat, fiind reglementate drepturi procesuale specifice doar acestei categorii de victime.

Abstract

The rights of victims of trafficking in human beings during criminal proceedings are mainly governed by the Code of Criminal Procedure, which does not use the notion of victim, but the notion of injured party or civil party. These provisions are supplemented by the Law no. 678/2001 on preventing and combating trafficking in human beings, which grants the victims of trafficking in human beings a set of additional procedural rights, thus placing the victims of trafficking in human beings in a privileged position in comparison with other victims of criminality. The European legislation, also recognises a special status to the victims of trafficking of human beings, who are granted a set of special procedural rights applicable only to them.

În legislația națională, drepturile de care victimele traficului de persoane beneficiază în cursul procesului penal sunt prevăzute, **în principal**, în Codul de procedură penală, care nu utilizează însă noțiunea de victimă, ci noțiunea de *persoană vătămată* sau *parte civilă*.

Astfel, conform articolului 29 din Codul de procedură penală, ”participanții în procesul penal sunt organele judiciare, avocatul, **părțile**, subiecții procesuali principali, precum și alți subiecți procesuali”, iar conform articolului 33 alineatul 1 din Codul de

procedură penală ”subiecții procesuali principali sunt suspectul și **persoana vătămată**”.

În continuare, articolul 79 din Codul de procedură penală **definește persoana vătămată** ca fiind ”persoana care a suferit o vătămare fizică, materială sau morală prin fapta penală”. Aceste dispoziții legale prevăd deci îndeplinirea cumulativă a două condiții pentru dobândirea calității de persoană vătămată în cadrul procesului penal, și anume: ca persoana să fi suferit o vătămare fizică, materială sau morală, iar această vătămare să fie consecința unei fapte penale.

Spre deosebire de vechea reglementare procesual penală care recunoștea calitatea de victimă în cadrul procesului penal a persoanei care a suferit o vătămare fizică, materială sau morală, numai dacă aceasta arăta în mod expres că dorește să participe în procesul penal, actualul Cod de procedură penală nu mai impune o astfel de condiție, persoana care a fost vătămată prin săvârșirea faptei de trafic de persoane devenind, din oficiu, persoană vătămată în cadrul procesului penal.

Totuși, dacă aceasta dorește să renunțe la dreptul său de a participa ca persoană vătămată în cadrul procesului penal, Codul de procedură penală recunoaște victimei acest drept, dar cu condiția ca această renunțare să fie expresă, iar procurorul să fie ”înștiințat”, astfel cum prevede articolul 81 alineatul 2 din Codul de procedură penală.

În această situație, procurorul și organele de cercetare penală vor putea audia persoana vătămată în calitate de **martor**, astfel cum prevede articolul 81 alineatul 2 din Codul de procedură penală, fără însă ca victima traficului de persoane, în această nouă calitate procesuală, să își piardă calitatea de victimă în cadrul procesului penal.

Parte civilă este definită de Codul de procedură penală ca fiind atât ”persoana vătămată care exercită acțiune civilă în cadrul procesului penal” (articolul 84 alineatul 1), cât și ”succesorii persoanei prejudiciate, dacă exercită acțiunea civilă în cadrul procesului penal” (articolul 84 alineatul 2).

I. Victima traficului de persoane - persoană vătămată în procesul penal

Dacă victima traficului de persoane **alege să participe în procesul penal în calitate de persoană**

vătămată, drepturile pe care Codul de procedură penală le garantează acesteia în cursul procesului penal sunt prevăzute în articolul 81, care este și sediul materiei.

1. Astfel, victima – persoana vătămată are dreptul:

- *de a fi informată cu privire la drepturile sale*, această informare realizându-se la primul contact pe care procurorul sau organul de cercetare penală îl are cu persoana vătămată;

- *de a propune administrarea de probe de către organele judiciare, de a ridica excepții și de a pune concluzii*, drept care garantează persoanei vătămate egalitatea armelor în raport cu inculpatul în fața judecătorului, procurorului și a organelor de cercetare penală;

- *de a formula orice alte cereri ce țin de soluționarea laturii penale a cauzei*, drept care recunoaște în mod expres persoanei vătămate posibilitatea de a solicita și obține repararea pagubei produse prin infracțiune, nu numai sub aspectul laturii civile a cauzei, ci și sub aspectul laturii penale a acesteia;

- *de a fi informată, într-un termen rezonabil, cu privire la stadiul urmăririi penale, la cererea sa expresă, cu condiția de a indica o adresă pe teritoriul României, o adresă de poștă electronică sau mesagerie electronică, la care aceste informații să îi fie comunicate*, drept prin care se urmărește crearea premiselor unor proceduri penale transparente, cu privire la stadiul cărora persoana vătămată să aibă întotdeauna acces;

- *de a consulta dosarul, în condițiile legii*, drept care garantează persoanei vătămate o apărare efectivă în cursul procesului penal;

- *de a fi ascultată*, drept care conferă garanția persoanei vătămate că declarația sa va fi luată în consi-

derare de către judecător, procuror sau organele de cercetare penală, devenind mijloc de probă în cadrul procesului penal;

- *de a adresa întrebări inculpatului, martorilor și experților*, drept care asigură un echilibru între drepturile procesuale ale inculpatului, pe de-o parte, și drepturile procesuale ale persoanei vătămate, pe de altă parte;

- *de a beneficia în mod gratuit de un interpret atunci când nu înțelege, nu se exprimă bine sau nu poate comunica în limba română*, drept care asigură garanția persoanei vătămate că aceasta se face înțeleasă în fața judecătorului, procurorului sau organelor de cercetare penală române;

- *de a fi asistată de avocat sau reprezentată*, drept care asigură persoanei vătămate o apărare efectivă în fața judecătorului, procurorului sau organelor de cercetare penală;

- *de a apela la un mediator, în cazurile permise de lege*;

- *alte drepturi prevăzute de lege*.

2. Un alt drept de care victima – persoana vătămată se bucură în cursul procesului penal, alături de cele arătate mai sus, este *dreptul acesteia de a fi informată de către judecător/procuror, fără întârziere, despre punerea în libertate a inculpatului*. În acest sens, articolul 111 alineatul 5 din Codul de procedură penală prevede că ”persoanei vătămate i se aduce la cunoștință cu ocazia primei audieri faptul că, în cazul în care inculpatul va fi privat de libertate, respectiv condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, aceasta poate să fie informată cu privire la punerea acestuia în libertate în orice mod sau evadarea acestuia”.

Acest drept de informare a persoanei vătămate

despre punerea în libertate a autotului infracțiunii, permite victimei să își ia măsuri de precauție atunci când apreciază că acestea sunt necesare, în felul acesta fiind facilitată prevenirea revictimizării deoarece victima traficului de persoane nu mai este luată prin surprindere de punerea în libertate a inculpatului.

3. În continuare, articolul 111 alineatul 4 din Codul de procedură penală prevede *dreptul victimei - persoană vătămată de a solicita **procurorului** ca audierea sa să se înregistreze prin mijloace tehnice audio sau audio-video*, atunci când înregistrarea este posibilă.

Pentru audierea victimelor minore care nu au împlinit vârsta de 14 ani sunt prevăzute măsuri speciale de natură să garanteze protecția și ocrotirea acestora în cursul audierilor. Astfel, articolul 24 alineatul 2 din Legea nr. 678/2001 prevede că ”ascultarea minorului care nu a împlinit vârsta de 14 ani se face în prezența a cel puțin unuia dintre părinți sau a altui reprezentant legal, **fiind totodată obligatorie și citarea unui psiholog, respectiv a unui reprezentant al direcției generale de asistență socială și protecția copilului**”.

În completarea acestor dispoziții interne, reglementările adoptate la nivelul Uniunii Europene prevăd măsuri de protecție specială pentru victimele – minori. Astfel, articolul 15 alineatul 3 din Directiva 2011/36/UE privind prevenirea, combaterea și protecția victimelor traficului de persoane, prevede că, ”fără a aduce atingere dreptului la apărare, statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că, în cadrul cercetărilor și procedurilor penale (...):

- audierile copilului victimă au loc fără întârzieri nejustificate, după ce autoritățile competente au fost sesizate cu privire la faptele respective;

- audierile copilului victimă se desfășoară, atunci când este necesar, în incinte concepute sau adaptate în acest scop;

- audierile copilului victimă sunt efectuate, atunci când este necesar, de către și cu ajutorul unor specialiști care au beneficiat de o formare profesională în acest scop;

- în măsura posibilului și dacă este cazul, toate audierile copilului victimă sunt efectuate de aceleași persoane;

- numărul audierilor este cât mai redus posibil, iar audierile au loc numai atunci când sunt strict necesare pentru derularea cercetărilor și procedurilor penale;

- copilul victimă poate fi însoțit de un reprezentant sau, după caz, de un adult desemnat de copil, cu excepția cazului în care s-a adoptat o decizie contrară motivată cu privire la persoana respectivă”.

În continuare, același articol mai prevede că ”statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că, în cursul cercetărilor penale (...), toate audierile unui copil victimă sau, după caz, ale copilului care este martor pot fi filmate și că astfel de audieri filmate pot fi acceptate ca probă în procesele penale, în conformitate cu dreptul intern al acestora (alineatul 4), precum și (...) să se poată dispune ca audierea să aibă loc fără prezența publicului sau copilul victimă să fie audiat în instanță fără a fi prezent, în special prin folosirea tehnologiilor de comunicații adecvate (alineatul 5)”.

4. Un loc special în cadrul drepturilor de care se bucură victimele traficului de persoane este dreptul acestora *de a fi asistate de avocat*.

Revenim asupra acestui drept deoarece victima traficului de persoane, spre deosebire de celelalte victime ale criminalității, beneficiază de dispoziții

legale suplimentare, care conferă acestora un drept la apărare mult mai larg decât cel recunoscut altor categorii de victime ale criminalității, și anume *asistență juridică gratuită și obligatorie*. Cu alte cuvinte, victimele traficului de persoane au un statut privilegiat în raport cu celelalte tipuri de victime ale criminalității, alături de victimele – minori și cele aflate în situații speciale, fiind singurele categorii de victime pentru care asistența juridică este obligatorie și gratuită prin efectul legii.

În acest sens, articolul 93 alineatul 4 din Codul de procedură penală prevede că ”asistența juridică este obligatorie când persoana vătămată sau partea civilă este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrânsă”.

Aceste dispoziții procedurale se completează cu dispozițiile speciale din Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, care prevăd că ”victimelor infracțiunilor de trafic de persoane li se asigură *asistență juridică obligatorie* pentru a putea să își exercite drepturile în cadrul procedurilor penale prevăzute de lege, *în toate fazele procesului penal*, și să își susțină cererile și pretențiile civile față de persoanele care au săvârșit infracțiunile prevăzute de prezenta lege, în care ele sunt implicate” (articolul 43 coroborat cu articolul 44 din Legea nr. 678/2001).

Prin aceste din urmă dispoziții speciale se acordă o protecție mai largă victimelor traficului de persoane decât altor categorii de victime ale infracțiunii, în sensul că acestea beneficiază de *asistență juridică obligatorie* nu numai când sunt lipsite de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrânsă, astfel cum prevede articolul 93 alineatul 4 din Codul de procedură penală, ci și *atunci când acestea sunt majore*, articolul 44 din Legea nr. 678/2001 prevăzând în mod expres acest lucru.

Deci, în cursul urmăririi penale atât persoana vătămată minoră, cât și persoana vătămată majoră beneficiază de asistență juridică obligatorie.

Mai mult decât atât, în situația în care victima traficului de persoane nu dorește să participe în procesul penal ca persoană vătămată, și deci nici ca parte civilă, iar procurorul, conform articolului 81 alineatul 2 din Codul de procedură penală, apreciază necesară audierea sa ca *martor*, *victima nu-și pierde dreptul de a fi asistată în mod obligatoriu de către un avocat*.

Astfel, chiar dacă în procesul penal aceasta are doar calitatea de martor, ea rămâne în continuare *victimă a traficului de persoane* care, conform articolului 43 coroborat cu articolul 44 din Legea nr. 678/2001, beneficiază de asistență juridică obligatorie, textele de lege mai sus arătate nefăcând nicio distincție între victimele – persoane vătămăte, victimele - părți civile sau victimele – martori.

În susținerea acestui punct de vedere vin și dispozițiile legale adoptate la nivelul Uniunii Europene, articolul 12 alineatul 2 din Directiva 2011/36/UE privind prevenirea, combaterea și protecția victimelor traficului de persoane, folosind același termen, respectiv "victimă a traficului de persoane".

Astfel, conform acestui articol: "statele membre se asigură că *victimele traficului de persoane* au acces imediat la *consiliere juridică* și, în funcție de rolul victimei în sistemul judiciar relevant, la reprezentare juridică, inclusiv în vederea solicitării de despăgubiri. *Consilierea juridică* și reprezentarea juridică sunt *gratuite* în cazul în care victima nu dispune de suficiente resurse financiare".

Care ar fi acel drept concret al victimei – martor care necesită o astfel de protecție specială, respectiv desemnarea obligatorie a unui avocat în cursul urmăririi penale/cercetării judecătorești? Spre exemplu, dreptul martorului de a nu se acuza, prevăzut de articolul 118 din Codul de procedură penală.

5. În ceea ce privește *dreptul victimei – persoanei vătămăte de a se consulta cu avocatul său*, articolul 111 alineatul 3 din Codul de procedură penală care se completează cu articolul 109 alineatul 2 din același act normativ, prevede că persoana vătămată atât înainte de a fi audiată de către procuror/judecător, cât și în cursul audierii, se poate consulta cu avocatul său, fie că acesta este ales sau desemnat din oficiu, iar procurorul/judecătorul, când consideră necesar, poate permite acestuia să utilizeze însemnări și notițe proprii.

6. Un alt drept al victimei – persoanei vătămate care se exercită prin intermediul avocatului său, fie că acesta este ales sau desemnat din oficiu, este reglementat de articolul 93 alineatul 1 din Codul de procedură penală care prevede că, ”în cursul urmăririi penale, *avocatul persoanei vătămate*, al părții civile sau al părții responsabile civilmente are *dreptul să fie încunoștințat (...) să asiste la efectuarea oricărui act de urmărire penală* în condițiile articolului 92 (...)”.

7. În continuare, articolul 93 alineatul 2, care se completează cu prevederile articolului 92 alineatul 8 din Codul de procedură penală, prevede că ”avocatul persoanei vătămate, al părții civile sau al părții responsabile civilmente are *dreptul să beneficieze de timpul și înlesnirea necesară pentru pregătirea și realizarea unei apărări efective*”.

8. Un alt drept recunoscut victimei – persoană vătămată în cursul procesului penale este *dreptul acesteia la protecția vieții private și securitate*.

În acest sens, articolul 113 din Codul de procedură penală prevede că, ”atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege referitoare la statutul de martor amenințat sau vulnerabil ori pentru protecția vieții private sau a demnității, organul de urmărire penală poate dispune față de persoana vătămată ori față de partea civilă măsurile de protecție prevăzute la art. 125-130 (...)”.

Prin reglementarea acestui drept, victimei – persoană vătămată i se recunoaște în mod explicit dreptul la siguranță personală, oferirea de protecție împotriva intimidării sau împotriva revictimizării fiind necesară în acele situații în care persoana vătămată, prin declarațiile sale, se expune anumitor riscuri

cum ar fi, spre exemplu, exercitarea de presiuni de către inculpat în scopul intimidării sau amenințării victimei pentru ca procesul penal să fie îngreunat.

În acest sens, articolul 125 din Codul de procedură penală prevede că, ”în cazul în care există o suspiciune rezonabilă că viața, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului ori a unui membru de familie al acestuia ar putea fi puse în pericol ca urmare a datelor pe care le furnizează organelor judiciare sau a declarațiilor sale, organul judiciar competent acordă acestuia statutul de *martor amenințat* și dispune una ori mai multe dintre măsurile de protecție prevăzute la art. 126 sau 127, după caz”.

În același timp, articolul 130 din Codul de procedură penală prevede că ”procurorul/judecătorul (...) poate decide acordarea statutului de *martor vulnerabil* următoarelor categorii de persoane: martorului care a suferit o traumă ca urmare a săvârșirii infracțiunii ori ca urmare a comportamentului ulterior al suspectului sau inculpatului și martorului minor”.

În mod concret, protecția vieții private și securitatea victimei traficului de persoane se realizează prin luarea de către procuror a *măsurilor de protecție* prevăzute de articolului 126 alineatul 1 din Codul de procedură penală.

Aceste măsuri de protecție pot fi:

- supravegherea și paza locuinței acesteia sau asigurarea unei locuințe temporare;
- însoțirea și asigurarea protecției acesteia sau a membrilor săi de familie în cursul deplasărilor;
- protecția datelor de identitate, prin acordarea unui pseudonim cu care aceasta va semna declarația sa;
- audierea acesteia fără ca să fie prezentă, prin intermediul mijloacelor audio-video de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate, atunci când

celelalte măsuri nu sunt suficiente.

În cursul urmăririi penale, procurorul va dispune aplicarea uneia sau mai multor măsuri de protecție dintre cele enumerate mai sus, fie din oficiu, fie la cererea victimei – persoanei vătămate, a uneia dintre părți sau a unui subiect procesual principal, astfel cum prevede articolul 126 alineatul 2 din Codul de procedură penală.

Dacă procurorul decide aplicarea ultimelor două măsuri de protecție, respectiv protecția datelor de identitate, prin acordarea unui pseudonim cu care persoana vătămată să semneze declarația sa și audierea persoanei vătămate fără ca acesta să fie prezent, prin intermediul mijloacelor audio-video de transmite, cu vocea și imaginea distorsionate, în aceste două situații, declarația persoanei vătămate nu va cuprinde adresa reală sau datele sale de identitate, acestea fiind consemnate într-un registru special la care vor avea acces doar procurorul, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța, în condiții de confidențialitate (alineatul 3 al articolului 126 din Codul de procedură penală).

În cursul judecății protecția vieții private și securitatea victimei traficului de persoane – persoană vătămată se realizează prin luarea de către judecător a uneia sau a mai multora dintre următoarele *măsurile de protecție*, care sunt prevăzute de articolul 127 din Codul de procedură penală.

Aceste măsuri de protecție pot fi:

- supravegherea și paza locuinței acesteia sau asigurarea unei locuințe temporare;
- însoțirea și asigurarea protecției acesteia sau a membrilor săi de familie în cursul deplasărilor;
- nepublicitatea ședinței de judecată pe durata ascultării martorului;

- ascultarea martorului fără ca acesta să fie prezent în sala de judecată, prin intermediul mijloacelor audio-video de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate, atunci când celelalte măsuri nu sunt suficiente;

- protecția datelor de identitate, prin acordarea unui pseudonim cu care aceasta va semna declarația sa.

În cursul judecății, instanța dispune aplicarea unei măsuri de protecție din oficiu, la cererea procurorului, a martorului, a părților sau a persoanei vătămate.

Dacă propunerea este formulată de către procuror, aceasta va cuprinde: numele martorului care urmează a fi ascultat în faza de judecată și față de care se dorește dispunerea măsurii și motivarea concretă a gravității pericolului și a necesității măsurii, astfel cum prevede articolul 128 alineatul 2 din Codul de procedură penală.

Când cererea **nu** este formulată de procuror, ci de oricare dintre celelalte persoane, respectiv martorul, partea civilă, persoana vătămată sau de instanța de judecată din oficiu, instanța poate dispune ca procurorul să efectueze de urgență verificări cu privire la temeinicia cererii de protecție.

Cererea se soluționează în cameră de consiliu, fără participarea persoanei care a formulat cererea, participarea procurorului fiind obligatorie.

Instanța se pronunță prin încheiere care nu este supusă căilor de atac, încheierea prin care s-a dispus măsura de protecție fiind păstrată în condiții de confidențialitate.

Dacă protecția martorului este necesară și după rămânerea definitivă a hotărârii, sunt aplicabile dispozițiile legii speciale.

Măsurile de protecție constând în supravegherea și paza locuinței martorului sau asigurarea unei locuințe temporare acestuia, precum și însoțirea și asigurarea

protecției martorului sau a membrilor săi de familie în cursul deplasărilor, se vor comunica autorității desemnate de lege cu punerea în executare a măsurilor (articolul 128 din Codul de procedură penală).

9. Nu în ultimul rând, în cursul procesului penal, victimei – persoanei vătămate îi este recunoscut și *dreptul la prevenirea revictimizării*.

Acest drept nu este reglementat nici de Codul de procedură penală și nici de Legea nr. 678/2001.

În schimb, la nivelul Uniunii Europene, dreptul persoanei vătămate la prevenirea revictimizării, cunoscut și sub denumirea de *prevenirea victimizării secundare sau repetate*, este reglementat prin două acte normative, și anume: Directiva 2011/36/UE privind prevenirea, combaterea și protecția victimelor traficului de persoane și Directiva 2012/29/UE de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității.

În acest sens, articolul 12 punctul 4 din Directiva 2011/36/UE prevede că ”fără a se aduce atingere dreptului la apărare și în conformitate cu o evaluare individuală realizată de către autoritățile competente a situației personale a victimei, statele membre se asigură că victimele traficului de persoane beneficiază de un tratament specific, menit să prevină *victimizarea secundară* prin evitarea, în măsura posibilului și în conformitate cu criteriile definite în dreptul intern și cu normele privind marja de apreciere a instanței, practica sau orientarea instanțelor penale, a următoarelor:

- repetarea inutilă a interogatoriilor pe parcursul cercetării, al urmăririi penale și al procesului;

- contactul vizual între victime și acuzați, inclusiv pe parcursul depunerii mărturiei, ca de exemplu în timpul audierilor și al confruntărilor, prin mijloace

adecvate, inclusiv prin utilizarea unor tehnologii adecvate de comunicații;

- depunerea mărturiei în ședință publică;
- adresarea de întrebări inutile privind viața privată”.

Cel de-al doilea act normativ adoptat la nivelul Uniunii Europene, respectiv Directiva 2012/29/UE, prevede în articolul 18 următoarele: ”fără a aduce atingere dreptului la apărare, statele membre garantează adoptarea unor măsuri de protecție a siguranței victimelor și a membrilor familiilor acestora împotriva *victimizării secundare și repetate* și a intimidării și răzbunării, inclusiv împotriva riscului unor vătămări emoționale sau psihologice, și de protecție a demnității victimelor pe durata audierilor și în momentul depunerii mărturiei.

După caz, astfel de măsuri includ și proceduri instituite în temeiul dreptului intern pentru protecția fizică a victimelor și a membrilor familiilor acestora”.

În continuare, articolul 19 din aceeași Directivă prevede că ”statele membre stabilesc condițiile necesare pentru a se permite evitarea contactului dintre victime și, după caz, membrii familiei acestora și autorul infracțiunii în incinta în care se desfășoară procedurile penale, în afară de cazul în care acest lucru este impus de procedurile penale. Statele membre se asigură că noile clădiri ale instanțelor judecătorești beneficiază de săli de așteptare separate pentru victime”.

Toate aceste drepturi recunoscute victimelor traficului de persoane, atunci când acestea participă ca persoană vătămată în cursul procesului penal, au schimbat în mod radical statutul acestora în cadrul procesului penal, sporind rolul lor în desfășurarea propriu-zisă a procedurilor judiciare penale.

Victimelor li s-a redat în felul acesta rolul în propriul proces penal, prin acordarea instrumentelor procesuale penale cu ajutorul cărora să își poată apăra poziția în fața inculpatului.

II. Victima traficului de persoane – parte civilă în procesul penal

În mod firesc, victima – persoană vătămată prin săvârșirea infracțiunii de trafic de persoane are **dreptul** de a se implica activ nu numai în rezolvarea laturii penale a cauzei, ci și în rezolvarea laturii civile.

Astfel, victima – persoană vătămată se poate constitui **parte civilă în procesul penal** și poate exercita acțiunea civilă în acest cadru procesual.

Dacă victima – persoana vătămată înțelege să își exercite acest drept, articolul 84 alineatul 1 din Codul de procedură penală prevede că ”persoana vătămată care exercită acțiunea civilă în cadrul procesului penal este parte în procesul penal și se numește parte civilă”.

În continuare, articolul 85 alineatul 2 din Codul de procedură penală prevede ”calitatea de parte civilă a persoanei care a suferit o vătămare prin infracțiune nu înlătură dreptul acestei persoane de a participa în calitate de persoană vătămată în aceeași cauză”.

Din analiza acestor două texte legale rezultă faptul că victima infracțiunii de trafic de persoane are **dreptul de a alege calitatea în care înțelege să participe în cadrul procesului penal, și anume, fie numai aceea de persoană vătămată, fie aceea de persoană vătămată și parte civilă**.

1. Dreptul persoanei vătămate de a se constitui parte civilă în procesul penal se detașează în mod evident ca fiind cel mai important drept al victimei

traficului de persoane în procesul penal deoarece prin exercitarea acestuia victima obține reparația prejudiciilor materiale și morale suferite ca urmare a săvârșirii infracțiunii.

În jurul acestui drept putem susține, pe bună dreptate, că sunt organizate toate celelalte drepturi ale victimei traficului de persoane.

Fiind un drept de o importanță deosebită pentru victimele traficului de persoane, articolul 20 alineatul 1 din Codul de procedură penală prevede, în mod obligatoriu, ca judecătorul, procurorul sau organul de cercetare penală să aducă la cunoștința victimei – persoană vătămată acest drept.

Posibilitatea soluționării laturii civile în cadrul procesului penal este o înlesnire acordată de către legiuitor victimei – persoane vătămate în scopul de a evita parcurgerea de către aceasta a două procese, unul în fața instanței penale și unul în fața instanței civile. Totodată, se urmărește ca victima – persoană vătămată să își poată recupera mai rapid prejudiciul suferit, având în vedere că, potrivit principiului *”penalul ține în loc civilul”*, aceasta nu s-ar putea adresa instanței civile decât după soluționarea acțiunii penale.

2. Legiuitorul a stabilit un termen limită până la care victima infracțiunii de trafic de persoane își poate exercita acest drept, și anume începerea cercetării judecătorești. În acest sens, articolul 20 alineatul 1 din Codul de procedură penală prevede, *”constituirea ca parte civilă se poate face până la începerea cercetării judecătorești”*.

După acest moment procesual victima traficului de persoane *pierde dreptul de a se constitui parte civilă în procesul penal, însă nu pierde și dreptul pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune,*

în acest sens articolul 27 alineatul 1 din Codul de procedură penală prevăzând în mod expres faptul că *”dacă nu s-a constituit parte civilă în procesul penal, persoana vătămată sau succesorii acesteia pot introduce la instanța civilă acțiune pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune”*.

Stabilirea unui moment limită până la care victima infracțiunii de trafic de persoane se poate constitui parte civilă în procesul penal are ca scop, în primul rând, respectarea dreptului inculpatului de a-și putea organiza în timp util apărarea, în raport cu pretențiile civile pe care victima traficului de persoane le invocă față de acesta.

În al doilea rând, stabilirea unui moment limită până la care victima infracțiunii de trafic de persoane se poate constitui parte civilă în procesul penal are ca scop buna desfășurare a procesului penal, deoarece soluționarea laturii civile a cauzei presupune, ca și în cazul soluționării laturii penale, necesitatea administrării de probe pentru ca instanța de judecată să poată pronunța o soluție.

3. În situația în care victima traficului de persoane este un minor sau se află într-o situație specială, fiind lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, articolul 19 alineatul 3 din Codul de procedură penală prevede că *”acțiunea civilă se exercită în numele acesteia de către reprezentantul legal sau, după caz, de către procuror, în condițiile articolului 20 alineatul 1 și 2”*. Legiuitorul oferă astfel o *protecție specială anumitor categorii de persoane*, în considerarea statutului lor vulnerabil.

Cu toate acestea, este de menționat faptul că această protecție specială de care se bucură categoria de victime arătată mai sus este cu mult mai restrânsă decât protecția specială de care se bucurau aceleași victime

în situația vechilor dispoziții procesual penale.

Astfel, dacă articolul 17 din Vechiul Cod de procedură penală prevedea că instanța de judecată era obligată să se pronunțe *din oficiu* asupra reparării prejudiciului, inclusiv asupra celui moral, actuala reglementare procesual penală nu mai prevede o astfel de obligație în sarcina instanței de judecată. Cu alte cuvinte, instanța de judecată se va pronunța asupra laturii civile a cauzei ***numai dacă există constituire de parte civilă*** realizată în condițiile expres prevăzute de lege.

Dacă constituirea de parte civilă nu s-a realizat până la momentul maxim (începerea cercetării judecătorești) și de către persoanele indicate de lege (procuror sau reprezentantul legal al minorului/persoană aflată într-o situație specială), *instanța de judecată nu poate soluționa acțiunea civilă în cadrul procesului penal*.

În această situație, victimele traficului de persoane, minore sau aflate în situații speciale, nu își pierd dreptul la repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune ci, așa cum s-a arătat mai sus, acest drept poate fi valorificat separat, pe calea unei acțiuni civile.

4. În vederea unui garantări depline a dreptului victimei la repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, legiuitorul a prevăzut posibilitatea ca aceasta *să aleagă modul în care înțelege/dorește să își exercite acest drept, fie în cadrul procesului penal, fie separat în cadrul unui proces civil*.

În acest sens articolul 27 alineatul 1 din Codul de procedură penală prevede că ”dacă nu s-a constituit parte civilă în procesul penal, persoana vătămată sau succesorii acesteia pot introduce la instanța civilă acțiune pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune”. Legiuitorul recunoaște astfel *dreptul*

victimei traficului de persoane de a alege instanța în fața căreia să i se recunoască prejudiciile suferite și să i se acorde reparațiile materiale și morale cuvenite.

Dacă victima traficului de persoane alege să își exercite acest drept în cadrul unei acțiuni civile, aceasta se va realiza sub reverva faptului că judecata în fața instanței civile se suspendă până la rezolvarea definitivă a cauzei penale. În acest sens, articolul 27 alineatul 7 din Codul de procedură penală prevede că ”judecata în fața instanței civile se suspendă după punerea în mișcare a acțiunii penale și până la rezolvarea în primă instanță a cauzei penale, dar nu mai mult de un an”.

Având în vedere importanța deosebită a acestui drept pentru victimele traficului de persoane și totodată consecințele juridice pe care le poate produce o eventuală neexercitare a sa în termenul stabilit de lege sau de către persoanele indicate expres, legiuitorul a prevăzut ca în cursul urmăririi penale, *la prima audiere a persoanei vătămate, procurorul să îi aducă la cunoștință dreptul acesteia de a se constitui ca parte civilă în procesul penal*.

5. Un alt drept al victimei – părți civile în cursul urmăririi penale este reglementat de articolul 81 alineatul 2 din Codul de procedură penală care prevede că ”calitatea de parte civilă a persoanei care a suferit o vătămare prin infracțiune nu înlătură dreptul acestei persoane de a participa în calitate de persoană vătămată în aceeași cauză”. Cu alte cuvinte, victima traficului de persoane are *dreptul de a participa în cursul urmăririi penale într-o dublă calitate procesuală, respectiv de parte civilă și persoană vătămată*.

6. La nivelul Uniunii Europene dreptul victimei traficului de persoane de a beneficia de repararea

prejudiciului produs prin infracțiune este reglementat de articolul 17 din Directiva 2011/36/UE, care prevede că ”statele membre se asigură că victimele traficului de persoane au acces la mecanismele existente de despăgubire a victimelor infracțiunilor violente săvârșite cu intenție”, precum și de articolul 16 din Directiva 2012/29/UE, care prevede că ”statele membre se asigură că, în cursul procedurilor penale, victimele au dreptul de a obține o decizie privind despăgubirile din partea autorului infracțiunii, într-un termen rezonabil, cu excepția cazului în care în dreptul intern se prevede că o astfel de decizie se adoptă în cadrul altor proceduri judiciare. Statele membre promovează măsurile necesare pentru a-i încuraja pe autorii infracțiunilor să despăgubească în mod corespunzător victimele”.

7. Cu privire la alte drepturi pe care legea le recunoaște părții civile – victimă a traficului de persoane în cursul urmăririi penale, articolul 85 alineatul 1 din Codul de procedură penală prevede expres faptul că ”în cursul procesului penal, partea civilă are drepturile prevăzute la articolul 81”, adică toate drepturile procesuale pe care legea le recunoaște persoanei vătămate – victimă a traficului de persoane în cursul urmăririi penale.

Întrucât aceste drepturi au fost analizate detaliat în prezentul studiu la punctul I, această analiză nu va mai fi reluată, impunându-se a se sublinia doar faptul că, *în cursul procesului penal, partea civilă – victimă a traficului de persoane se va bucura și va exercita toate aceste drepturi în aceleași limite și în același conținut, astfel cum a fost arătat pentru persoana vătămată – victimă a traficului de persoane.*

III. Victima traficului de persoane – martor în cursul procesului penal

Așa cum s-a arătat mai sus, persoana vătămată – victimă a traficului de persoane are *dreptul să nu participe în procesul penal ca persoană vătămată*. În această situație judecătorul/procurorul, dacă apreciază necesar, poate dispune audierea sa *ca martor* în cursul urmăririi penale, astfel cum prevede articolul 81 alineatul 2 din Codul de procedură penală.

În această calitate, victima traficului de persoane – martor în cursul procesului penal, alături de drepturile la care s-a făcut referire pe parcursul studiului atunci când s-a analizat calitatea de persoană vătămată și aceea de parte civilă, se bucură și de următoarele drepturi, specifice martorilor, astfel cum sunt prevăzute de Codul de procedură penală:

1. *dreptul de a fi supusă măsurilor de protecție* (articolul 120 alineatul 2 litera a teza I);
2. *dreptul de a beneficia de restituirea cheltuielilor prilejuite de chemarea în fața organelor judiciare*, atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege (articolul 120 alineatul 2 litera a teza II);
3. *dreptul de a nu se acuza* (articolul 118).

1. *Dreptul victimei traficului de persoane – martor în cursul procesului penal de a fi supusă măsurilor de protecție*

În situația în care victima traficului de persoane, martor în cursul procesului penal, este un *martor amenințat*, în sensul articolului 125 din Codul de procedură penală, *măsurile de protecție* care pot fi dispuse de către **procuror în cursul urmăririi penale** față de aceasta, sunt:

- supravegherea și paza locuinței martorului sau asigurarea unei locuințe temporare;

- însoțirea și asigurarea protecției martorului sau a membrilor de familie ai acestuia în cursul deplasărilor;
- protecția datelor de identitate, prin acordarea unui pseudonim cu care martorul va semna declarația sa;
- audierea martorului fără ca acesta să fie prezent, prin intermediul mijloacelor audio-video de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate, atunci când celelalte măsuri nu sunt suficiente (articolul 126 alineatul 1).

Procurorul, în cursul urmăririi penale, va dispune aplicarea uneia sau a mai multor măsuri de protecție față de martorul amenințat, fie din oficiu, fie la cererea martorului, a uneia dintre părți sau a unui subiect procesual principal (articolul 126 alineatul 2).

În cazul aplicării ultimelor două măsuri de protecție, declarația martorului amenințat nu va cuprinde adresa reală sau datele sale de identitate, acestea fiind consemnate într-un registru special la care vor avea acces doar procurorul, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța, în condiții de confidențialitate (articolul 126 alineatul 3).

Măsurile de protecție dispuse de către procuror vor fi menținute pe tot parcursul urmăririi penale dacă starea de pericol nu a încetat (articolul 126 alineatul 6).

În cursul judecății, măsurile de protecție care pot fi dispuse de judecător față de victima traficului de persoane – *martor amenințat*, în sensul articolului 125 din Codul de procedură penală, sunt:

- supravegherea și paza locuinței acesteia sau asigurarea unei locuințe temporare;
- însoțirea și asigurarea protecției acesteia sau a membrilor săi de familie în cursul deplasărilor;
- nepublicitatea ședinței de judecată pe durata ascultării martorului;

- ascultarea martorului fără ca acesta să fie prezent în sala de judecată, prin intermediul mijloacelor audio-video de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate, atunci când celelalte măsuri nu sunt suficiente;

- protecția datelor de identitate, prin acordarea unui pseudonim cu care aceasta va semna declarația sa.

În cursul judecății, instanța dispune aplicarea unei măsuri de protecție din oficiu, la cererea procurorului, a martorului, a părților sau a persoanei vătămate.

Dacă propunerea este formulată de către procuror, aceasta va cuprinde: numele martorului care urmează a fi ascultat în faza de judecată și față de care se dorește dispunerea măsurii și motivarea concretă a gravității pericolului și a necesității măsurii, astfel cum prevede articolul 128 alineatul 2 din Codul de procedură penală.

Când cererea **nu** este formulată de procuror, ci de oricare dintre celelalte persoane, respectiv martorul, partea civilă, persoana vătămată sau de instanța de judecată din oficiu, instanța poate dispune ca procurorul să efectueze de urgență verificări cu privire la temeinicia cererii de protecție.

Cererea se soluționează în cameră de consiliu, fără participarea persoanei care a formulat cererea, participarea procurorului fiind obligatorie.

Instanța se pronunță prin încheiere care nu este supusă căilor de atac, încheierea prin care s-a dispus măsura de protecție fiind păstrată în condiții de confidențialitate.

Dacă protecția martorului este necesară și după rămânerea definitivă a hotărârii, sunt aplicabile dispozițiile legii speciale.

Măsurile de protecție constând în supravegherea și paza locuinței martorului sau asigurarea unei locuințe temporare acestuia, precum și însoțirea și asigu-

rarea protecției martorului sau a membrilor săi de familie în cursul deplasărilor, se vor comunica autorității desemnate de lege cu punerea în executare a măsurilor (articolul 128 din Codul de procedură penală).

Dacă victima traficului de persoane, martor în cursul procesului penal, este un *martor protejat* în sensul articolului 129 din Codul de procedură penală, există o singură *măsură de protecție* care poate fi dispusă de către judecător/procuror în cursul procesului penal. Și anume, audierea/ascultarea martorului protejat prin intermediul mijloacelor audio-video de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate, fără ca acesta să fie prezent fizic în locul unde se află procurorul/fără a fi prezent în sala de judecată. Subiecții procesuali principali, părțile și avocații acestora pot adresa întrebări martorului audiat, însă judecătorul/procurorul poate respinge întrebările care ar putea conduce la identificarea martorului (articolul 129 alineatele 1 și 3).

Și, în fine, în situația în care victima traficului de persoane, martor în cursul procesului penal, este un *martor vulnerabil* în sensul articolului 130 din Codul de procedură penală, *măsurile de protecție* care pot fi dispuse de către judecător/procuror în cursul procesului penal sunt:

- însoțirea și asigurarea protecției martorului sau a membrilor de familie ai acestuia în cursul deplasărilor;
- audierea martorului fără ca acesta să fie prezent, prin intermediul mijloacelor audio-video de transmitere, **în cursul urmăririi penale**, și:

- însoțirea și asigurarea protecției acestuia sau a membrilor săi de familie în cursul deplasărilor;

- nepublicitatea ședinței de judecată pe durata ascultării martorului;

- ascultarea martorului fără ca acesta să fie prezent în sala de judecată, prin intermediul mijloacelor audio-video de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate, atunci când celelalte măsuri nu sunt suficiente;

- protecția datelor de identitate, prin acordarea unui pseudonim cu care aceasta va semna declarația sa, **în cursul judecății**.

Distorsionarea vocii și a imaginii nu este obligatorie, așa cum este în cazul martorului amenințat, ci se va aprecia de către judecător/procuror. Această din urmă măsură de protecție se va dispune de către judecător/procuror numai dacă celelalte măsuri nu sunt suficiente.

Se observă faptul că, atunci când tratează problema măsurilor de protecție acordate martorilor, codul de procedură penală folosește trei noțiuni, respectiv: martorul amenințat, martorul protejat și martorul vulnerabil. Dintre aceste trei noțiuni doar două sunt definite de cod, respectiv martorul amenințat și martorul vulnerabil.

Astfel, în ceea ce privește *martorul amenințat*, articolul 125 din cod prevede că, ”în cazul în care există o suspiciune rezonabilă că viața, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului ori a unui membru de familie al acestuia ar putea fi puse în pericol ca urmare a datelor pe care le furnizează organelor judiciare sau a declarațiilor sale, organul judiciar competent acordă acestuia statutul de martor amenințat (...)”.

În ceea ce privește *martorul vulnerabil*, articolul 130 din cod prevede că, ”procurorul (...) poate decide acordarea statutului de martor vulnerabil următoarelor categorii de persoane: martorului care a suferit o traumă ca urmare a săvârșirii infracțiunii ori ca urmare a comportamentului ulterior al suspectului sau inculpatului și martorului minor”.

Din interpretarea celor două definiții mai sus citate și în lipsa unei definiri a noțiunii de *martor protejat*, putem susține că vor intra în categoria *martorului protejat* toți aici martori care nu sunt nici martori amenințați, nici martori vulnerabili, dar pentru a căror protecție este necesară audierea lor prin intermediul mijloacelor audio-video, adică fără să fie prezenți fizic în locul unde se află procurorul, subiecții procesuali principali, părțile și avocații acestora.

Măsurile de protecție de care poate beneficia martorul în cursul urmăririi penale sunt diferite în cadrul celor trei categorii de martori (amenințat, protejat și vulnerabil), cel amenințat beneficiind de cele mai multe, iar cel protejat de cele mai puține. Diferența de conținut a măsurilor de protecție pentru cele trei categorii de martori se datorează existenței unei diferențe la nivelul riscurilor care planează asupra acestora.

2. Dreptul victimei traficului de persoane – martor în procesul penal de a beneficia de restituirea cheltuielilor prilejuite de chemarea sa în fața judecătorului /procurorului.

Victima traficului de persoane, martor în cursul urmăririi penale are dreptul de a beneficia de restituirea cheltuielilor prilejuite de chemarea sa în fața judecătorului/procurorului. Exercițarea efectivă a acestui drept se realizează printr-o cerere pe care victima traficului de persoane, martor în cursul urmăririi penale, o adresează judecătorului/procurorului, în care va arăta care sunt cheltuielile efectuate și cuantumul acestora.

Articolul 273 din Codul de procedură penală prevede care sunt acele tipuri de cheltuieli pe care martorii le pot solicita. Astfel, conform acestui articol, ”martorii au dreptul la restituirea cheltuielilor de transport, întreținere, locuință și a altor cheltuieli

necesare, prilejuate de chemarea lor. Martorii (...) salariați au dreptul la venitul de la locul de muncă, pe durata lipsei de la serviciu pricinuite de chemarea la organul de urmărire penală (...). Martorul care nu este salariat, dar are venit din muncă, este îndreptățit să primească o compensare (...).

În același sens sunt și dispozițiile legale adoptate la nivelul Uniunii Europene, articolul 14 din Directiva 2012/29/UE prevăzând că ”statele membre oferă victimelor care participă în procedurile penale posibilitatea de a li se rambursa cheltuielile suportate ca urmare a participării lor active la aceste proceduri, în funcție de rolul care le revine în sistemul judiciar penal relevant. Condițiile sau normele procedurale în conformitate cu care victimelor li se pot rambursa cheltuielile se stabilesc în dreptul intern”.

3. *Dreptul victimei traficului de persoane – martor în procesul penal, de a nu se acuza*

Cuvinte cheie

trafic de persoane, drepturile victimelor traficului de persoane, Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, prevederi legislative europene

Victima traficului de persoane, martor în procesul penal, are *dreptul de a nu se acuza*. Astfel, conform articolul 118 din Codul de procedură penală, ”declarația de martor dată de o persoană care, în aceeași cauză, anterior declarației a avut sau, ulterior, a dobândit calitatea de suspect ori inculpat nu poate fi folosită împotriva sa. Organele judiciare au obligația să menționeze, cu ocazia consemnării declarației, calitatea procesuală anterioară ”.

Dispoziții speciale privind acest drept sunt prevăzute și în Directiva 2011/36/UE privind prevenirea, combaterea și protecția victimelor traficului de persoane, articolul 8 prevăzând că ”statele membre, în conformitate cu principiile de bază ale sistemelor lor de drept, iau măsurile necesare pentru a se asigura că autoritățile lor competente au dreptul de a nu urmări penal sau de a nu impune sancțiuni victimelor traficului de persoane pentru implicarea lor în activități infracționale pe care au fost obligate să le săvârșească (...)”.

Key words

trafficking in human beings, the rights of victims of trafficking in human beings, Law. No. 678/2001 on preventing and combating trafficking in human beings, European Union legislation

Dificultăți lingvistice ivite în procedura comunicării actelor de procedură în statele membre UE în materie civilă și comercială

Georgiana Flucuș, judecător
Judecătoria Sectorului 2 București, formator colaborator extern SNG

Rezumat

Articolul abordează problema comunicării actelor de procedură în statele membre UE, în cauze civile sau comerciale, din perspectiva dificultăților lingvistice ridicate de Regulamentul 1393/2007 privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare. În prima parte, atenția va fi îndreptată spre problemele lingvistice cu care se pot confrunta agențiile de transmitere și agențiile de primire implicate în procedura comunicării, în timp ce partea a doua a articolului tratează problemele lingvistice cu care se poate confrunta destinatarul final al actului. Separarea astfel făcută corespunde sediului materiei, nevoii de înlăturare a celor mai frecvente confuzii întâlnite în practica judiciară, precum și încercării de oferire a unor soluții cât mai practice.

Abstract

This paper approaches the issue of the service of documents between EU Member States in civil or commercial matters, from the perspective of the language difficulties arisen by Regulation No 1393/2007 on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters. The first section of the paper will focus on the language difficulties encountered by the transmitting and receiving agencies involved in the service procedure, whereas the second section of the paper deals with language problems that the final recipient of the document may have to face. The distinction is very much in accordance with the normative act, with the need to eliminate the most frequent confusions encountered in practice and with the attempt to offer practical solutions to the problem.

I. Noțiuni generale

Intrat în vigoare la 13 noiembrie 2008, Regulamentul 1393/2007 vizează procedura de urmat pentru comunicarea actelor în cauze civile sau comerciale, către destinatari aflați în oricare din statele membre ale Uniunii Europene.

Având scopul de a accelera procedurile judiciare care prezintă elemente de extraneitate, Regulamentul stabilește, între altele, atât reguli privind regimul lingvistic al actelor de procedură folosite de autoritățile implicate în transmiterea acestora, cât și reguli lingvistice aplicabile situației destinatarului actului.

Demersul de legiferare nu a fost unul simplu, pentru că au intrat în joc cel puțin două interese contrare: pe de o parte, suveranitatea statală, care tinde să acorde monopol limbii oficiale a autorității implicate în procedură, mai ales în privința unui act statal precum tinde să fie privită activitatea de comunicare a actelor de procedură; pe de altă parte, nu a putut fi neglijată nici problema asigurării dreptului la apărare al destinatarului actului, care impune ca actul comunicat să poată fi înțeles lingvistic de acesta.

Deși Regulamentul se aplică atât procedurilor judiciare,

cât și celor extrajudiciare¹, prezentul articol se va raporta strict la chestiunea procedurilor judiciare, întrucât este destinat grefierilor direct implicați în procedura de comunicare a actelor judiciare. Mai mult, din același considerent, conținutul articolului va privi doar una dintre cele patru modalități de transmitere a actelor prevăzute de Regulament, respectiv transmiterea actelor de procedură prin intermediul agențiilor de transmitere și a agențiilor de primire², desemnate de fiecare stat membru să îndeplinească atribuții de transmitere/primire în această procedură.

Importanța cunoașterii prevederilor referitoare la regimul lingvistic al actelor comunicate este dată, în primul rând, de frecvența tot mai mare a cauzelor cu elemente de extraneitate. Tot în acest context, sistematizarea acestor reguli poate fi de un real ajutor practicienilor, articolul prezent putând constitui un instrument util pentru activitatea curentă din instanțe.

În scopul unei cât mai utile organizări a informației prezentate, articolul va cuprinde două secțiuni distincte privind, pe de o parte, chestiuni lingvistice referitoare la agențiile de transmitere și de primire, precum și, pe de altă parte, chestiuni lingvistice referitoare la destinatarul final al actului.

Această tratare separată a informației se justifică în contextul în care o particularitate esențială a modalității de transmitere a actelor de procedură prin intermediul agențiilor de transmitere și de primire o constituie împrejurarea că actul ce face obiectul comunicării³ este întotdeauna însoțit de un formular tipizat, prevăzut de Regulament și menit să asigure dialogul între autorități, formularul nefiind el însuși comunicat destinatarului final al actului. În schimb, actul de procedură ce este însoțit de respectivul formular poate fi un act introductiv de instanță, o

hotărâre judecătorească, un act ce cuprinde o măsură de executare sau orice alt act de procedură ce trebuie comunicat uneia dintre părțile în litigiu. Având destinații diferiți și, deci, roluri diferite, cele două mari categorii de acte (formularul tipizat, respectiv actul de comunicat) sunt înscrisuri al căror regim lingvistic se impune a fi distinct.

Premisa de la care pornim în acest demers este că cititorii articolului cunosc deja că transmiterea actelor judiciare către destinatar (parte sau participant la procesul civil) se realizează de către agențiile de transmitere (în fața cărora se desfășoară procedura judiciară), prin intermediul agențiilor de primire (desemnate de fiecare stat membru să realizeze această procedură).

II. Dificultăți lingvistice în activitatea agențiilor de transmitere și agențiilor de primire

În această secțiune a prezentului articol vom încerca să lămurim regimul lingvistic aplicabil formularelor tipizate folosite în procedura de comunicare a actelor de procedură, astfel cum este acesta prevăzut de Regulamentul 1393/2007.

Interpretând art. 2 alin. (4) din Regulament, observăm că fiecare stat membru are libertatea de a alege regimul lingvistic aplicabil formularelor tipizate folosite de agențiile sale de primire, având obligația de a comunica această informație Comisiei, care o va pune la dispoziția publicului larg, cel mai interesat de informație fiind personalul responsabil să efectueze procedura de comunicare din cadrul agenției de transmitere.

1. Conform art. 1 din Regulament.

2. Nu vor fi așadar abordate alte modalități de transmitere a actelor judiciare, respectiv transmiterea prin poștă, prin agenți consulari sau diplomatici ori transmiterea directă.

3. Orice act de procedură, spre exemplu o citație, o cerere de chemare în judecată, o întâmpinare, etc.

Acest sistem liberalizat din punct de vedere lingvistic permite găsirea unui canal adecvat de comunicare între agenții plasate în state membre diferite, fapt necesar în contextul în care Uniunea Europeană are 23 de limbi oficiale și nu se poate deci pretinde, în mod rezonabil, personalului acestor agenții să folosească oricare dintre respectivele limbi oficiale.

În scopul de a fi funcțional, sistemul astfel conceput obligă indirect statele care au o limbă oficială mai puțin cunoscută să accepte comunicarea formularelor în limbi diferite de cea oficială, dar care beneficiază de o largă răspândire: Bulgaria, spre exemplu, a comunicat că agențiile sale de primire acceptă formulare redactate în bulgară, engleză și franceză. Situația este aceeași și în România: orice judecătorie din România, când are competență ca agenție de primire⁴, va primi formularele tipizate însoțind actul de comunicat către destinatar redactate în oricare din limbile română, engleză sau franceză.

În concret, personalul competent din cadrul agenției de transmitere va verifica informația disponibilă pe portalul european de justiție, actualizată constant⁵ și se va asigura că folosește, pentru redactarea formularului pe care îl va trimite, una dintre limbile acceptate de statul unde este situată agenția de primire.

În cazul expedierii formularului tipizat în altă limbă decât una dintre cele acceptate de statul membru unde este situată agenția de primire, personalul agenției de primire va returna agenției de transmitere atât formularul, cât și actul de procedură ce îl însoțește, ceea ce conduce, inevitabil, la prelungirea nejustificată a duratei procedurii de comunicare a respectivului act.

Demn de menționat este și faptul că Regulamentul nu conține nicio prevedere referitoare la limba de procedură folosită de agențiile de transmitere sau

de cele de primire: indiferent care ar fi limba de procedură potrivit prevederilor legale interne, regimul lingvistic al formularelor tipizate cade în schimb sub incidența Regulamentului, care are aplicare directă și prioritară în raport cu prevederile legale interne. Astfel, în privința acestora, regimul lingvistic derogă de la regimul formularelor urmând a fi redactate fie în limba oficială a statului în care formularul este comunicat, fie într-o altă limbă declarată ca acceptată de statul membru respectiv.

Personalul agențiilor de transmitere și al agențiilor de primire poate fi pus așadar în situația de a manipula formulare redactate în alte limbi decât limba de procedură a statului în care își desfășoară activitatea. În Raportul Comisiei privind aplicarea Regulamentului (CE) nr. 1393 din 2007⁶, competențele lingvistice ale personalului agențiilor de transmitere și de primire au fost evidențiate ca fiind unul dintre motivele pentru care apar întârzieri semnificative în procedura de comunicare.

Dificultatea dată de diversitatea lingvistică poate fi însă surmontată prin intermediul a două instrumente. Pe de o parte, caracterul pretipizat al tuturor formularelor prevăzute de Regulament și destinate agențiilor implicate în procedură le face ușor de înțeles: nimic nu împiedică personalul agențiilor să compare formularul primit într-o limbă necunoscută cu varianta sa redactată în limba înțeleasă. Pe de altă parte, standardizarea formularelor le face și ușor de tradus, prin instrumente automatizate: portalul european de justiție permite completarea formularelor pretipizate în format dinamic, direct pe portal, cu posibilitatea inclusiv

4. când primește așadar o cerere de asistență judiciară provenind de la o agenție de transmitere dintr-un alt stat membru UE constând în comunicarea unui act către un destinatar aflat în circumscripția sa.

5. https://e-justice.europa.eu/content_serving_documents-373-ro.do, consultat la 03/11/2020.

6. Bruxelles, 4.12.2013, COM (2013) 858 final, pag. 9.

a traducerii automate a acestora în oricare dintre limbile oficiale ale statelor membre UE.

Ca un corolar, observăm că personalul agențiilor de transmitere și al agențiilor de primire se va vedea confruntat cu problema gestionării dificultăților lingvistice strict din perspectiva regimului lingvistic al formularului tipizat ce însoțește actul de procedură ce va fi comunicat. Portalul european de justiție⁷ pune însă la dispoziție instrumente practice menite să faciliteze înțelegerea formularelor sau chiar traducerea acestora.

III. Dificultăți lingvistice privind pe destinatarul actului

După ce am analizat Regulamentul 1393/2007 din perspectiva dificultăților lingvistice întâmpinate de agențiile implicate în procedura de comunicare, în această secțiune a articolului vom încerca să lămurim câteva aspecte referitoare la același tip de dificultăți întâlnite în ceea ce îl privește pe destinatarul final al actului anexat la formularul pretipizat, despre care am vorbit anterior.

Ca regulă generală, art. 8 din Regulament prevede că în cazul în care actul ce se comunică destinatarului final nu este redactat sau însoțit de o traducere în limba oficială a statului unde se află destinatarul ori într-o limbă pe care acesta o înțelege, el are dreptul să refuze primirea respectivului act. Alegerea între cele două opțiuni lingvistice aparține entității interesate să se realizeze comunicarea actului: oricare dintre opțiuni împiedică destinatarul să refuze primirea actului. În funcție de natura juridică a actului comunicat, o astfel de entitate poate fi cealaltă parte litigantă (în cazul în care se comunică o cerere introductivă de instanță, o

întâmpinare, etc.) sau chiar instanța (pentru ipoteza în care actul comunicat emană de la aceasta, *e.g.* o hotărâre judecătorească, o citație, etc.).

Pentru situația în care entitatea interesată optează pentru folosirea limbii oficiale a statului pe teritoriul căruia se află destinatarul, lucrurile sunt limpezi: dacă actul comunicat este redactat sau tradus în limba oficială a statului pe teritoriul căruia se află destinatarul, acesta nu poate refuza primirea lui, conform dispozițiilor Regulamentului. Concluzia rămâne neschimbată chiar dacă destinatarul nu ar cunoaște limba oficială a respectivului stat.

În schimb, pentru situația în care se optează pentru traducerea actului în altă limbă decât limba oficială a statului pe teritoriul căruia se află destinatarul final, respectiv în limba pe care acesta o cunoaște, este necesar să se recurgă la un criteriu subiectiv: cunoștințele lingvistice ale destinatarului. Deși subiectiv, demersul de identificare a limbii cunoscute este supus evaluării judecătorului cauzei, doar acesta putând aprecia dacă un eventual refuz de primire exprimat de către destinatar în baza acestui considerent este justificat sau nu.

Regulamentul nu pune, totuși, la dispoziția evaluatorului criterii predeterminate pentru efectuarea acestui demers.

A revenit așadar jurisprudenței sarcina de a deduce astfel de criterii prin interpretarea prevederilor regulamentare⁸. În cauza C-14/07 *Weiss und Partner*⁹, CJUE a arătat că judecătorul cauzei trebuie să examineze o serie de indicii pentru a stabili limba cunoscută

7. https://e-justice.europa.eu/content_serving_documents_forms-269-ro.do, consultat la 03/11/2020.

8. Jurisprudența citată în continuare privește Regulamentul 1348/2000, abrogat de Regulamentul 1393/2007, însă principiile stabilite sunt integral aplicabile și noii forme a regulamentului.

9. ECLI:EU:C:2008:264, Repertoriul jurisprudenței, 2008 I-03367, par. 47.

de destinatar: simpla împrejurare că părțile în litigiu au încheiat un contract în care au ales o limbă în care să se efectueze corespondența dintre ele nu este suficientă pentru a conchide că partea cunoaște respectiva limbă, însă constituie un indiciu temeinic în acest sens; trimiterea efectivă a corespondenței ante-litigioase, de către destinatar, în limba respectivă poate fi, de asemenea, relevantă; o clauză contractuală prin care părțile aleg legea aplicabilă contractului încheiat poate, de asemenea, cântări în sensul stabilirii că destinatarul cunoaște limba națională respectivă, dar nu este determinantă.

Așadar, indiciile trebuie coroborate, evaluarea se face în funcție de particularitățile fiecărui destinatar, iar standardul cerut pentru cunoașterea limbii în sensul art. 8 din Regulament este ridicat, finalitatea fiind ca destinatarul să își poată astfel face apărări în raport cu actul comunicat.

Tocmai această exigență – de a permite destinatarului să formuleze apărări în raport cu actul comunicat – impune ca, în cazul în care actul comunicat este unul introductiv de instanță, traducerea să nu privească și anexele actului, dacă acestea au scop pur probator (nefixând obiectul și cauza acțiunii) sau dacă sunt deja cunoscute de către destinatar.¹⁰

Dacă actul ce va fi comunicat este redactat într-o etapă mai avansată a procedurii (spre exemplu, o întâmpinare, un răspuns la întâmpinare, hotărârea judecătorească), judecătorul cauzei va avea la dispoziție indicii suplimentare privind competențele lingvistice ale destinatarului, care să îi faciliteze evaluarea ce i se cere.

În cazul în care actul comunicat nu este redactat sau tradus în niciuna dintre limbile arătate (limba oficială a statului pe teritoriul căruia se află destinatarul sau limba pe care acesta o înțelege), destinatarul

actului va informa agenția de primire, într-un termen de 10 zile de la primirea actului, prin intermediul unui formular tipizat, că refuză primirea acestuia, returnând și actul astfel comunicat. Formularul de refuz, împreună cu actul refuzat, vor fi înaintate de agenția de primire către agenția de transmitere, care va putea relua procedura de comunicare, după traducerea actului de comunicat într-una din limbile ce îl împiedică pe destinatar să refuze primirea.

În mod evident, dificultățile lingvistice ridicate în privința actului de procedură transmis destinatarului final sunt mai numeroase decât cele analizate în secțiunea precedentă, însă acestea cad, în principal, în sarcina judecătorului cauzei, nici restul personalului din cadrul agenției de transmitere ori personalul agenției de primire, nici destinatarul final al actului nefiind direct vizat de dificultățile enunțate mai sus. Așadar, atât analiza necesității efectuării traducerii în limba cunoscută de destinatar, cât și stabilirea acesteia vor cădea în sarcina judecătorului cauzei și vor ține seama nu numai de natura actului judiciar ce urmează a fi comunicat, ci și de particularitățile litigului și ale destinatarului, aspect care a condus doctrina la a considera art. 8 din Regulament ca fiind lipsit de claritate și previzibilitate.¹¹

Nimic nu ne împiedică totuși să considerăm această prevedere reglementară ca fiind suficient de generală încât să poată fi adaptată unei mari diversități de situații ce se pot ivi în practică, ținând de statutul destinatarului (persoană fizică sau persoană juridică), de naționalitate ori de domiciliul sau sediul său.

10. *Weiss und Partner*, deja citată, par. 78.

11. Alec Galic, *Language Issues in Cross Border Service of Documents*, International Scientific Conference, Access to civil justice, University of Maribor, 2011.

IV. Scurte concluzii

Dispozițiile generale din Regulamentul 1393/2007 ce privesc problemele lingvistice apărute în procedura comunicării actelor de procedură către destinatari aflați în statele membre UE sunt suficient de flexibile încât să se aplice uniform și fără dificultăți majore în toate statele membre UE.

Cuvinte-cheie

Comunicare, acte de procedură, Regulamentul 1393/2007, agenție de transmitere, agenție de primire, materie civilă, materie comercială.

Pentru a atinge un astfel de rezultat în cadrul procedurii de comunicare a actelor de procedură au fost necesare instrumente ca recurgerea la formulare pretipizate, instituirea unor reguli strict încadrate, precum și lăsarea, în favoarea judecătorului cauzei, a unei marje semnificative de apreciere în privința limbii folosite în cadrul acestei proceduri.

Key words

Service of documents, judicial documents, Regulation No 1393/2007, transmitting agency, receiving agency, civil matters, commercial matters.

**Importanța stabilirii naturii juridice a sancțiunilor pecuniare
aplicate în alte state membre ale Uniunii Europene și recunoscute în România,
în temeiul Deciziei-cadru nr. 2005/214/JAI**

Andrei-Dorin Băncilă – judecător, director și
formator al Școlii Naționale de Grefieri

Rezumat

Stabilirea, de către instanța națională, a naturii juridice a sancțiunii pecuniare care urmează a fi recunoscută și pusă în executare în temeiul mecanismului introdus de Decizia-cadru nr. 2005/214/JAI este deosebit de importantă pentru identificarea regimului juridic al executării, cu tot ceea ce presupunea acesta, pentru evitarea unei nedorite includeri în sfera ilicitului penal a unor fapte care nu sunt incriminate ca infracțiuni în legislația noastră internă ori pentru realizarea imputației executării parțiale.

Abstract

The establishing, by the national court, of the judicial nature of the financial penalty that is to be recognised and enforced according to the mechanism introduced by the Council Framework Decision 2005/214/JHA, is particularly important in order to identify the legal regime of the enforcement, with everything it entails, so that acts that are not incriminated by our domestic criminal law shall not be unnecessarily treated as unlawful acts and also for the imputation of the partial enforcement.

I. Aspecte introductive

Sancțiunile pecuniare aplicate pentru săvârșirea de către subiecții de drept a unor fapte contrare ordinii de drept reprezintă o armă importantă aflată la dispoziția statelor, cărora le-a fost încredințată, între altele, misiunea de a veghea la respectarea ordinii juridice.

Această categorie de sancțiuni și-a dobândit un loc tot mai important în societățile moderne, ajungând să fie un instrument larg utilizat în politica penală a statelor.

Creșterea importanței categoriei sancțiunilor pecuniare este ilustrată și în dreptul penal românesc,

odată cu intrarea în vigoare a Noului Cod penal, la data de 1 februarie 2014, producându-se o reformă consistentă în materia aplicării pedepsei amenzii, prin instituirea unui mecanism cu totul nou de individualizare, atât legală, cât și judiciară a acestei pedepse și prin extinderea ariei de infracțiuni pedepsite cu amendă.

Dar importanța sancțiunilor penale în lupta cu delincvența a fost mult mai devreme subliniată în plan internațional, prin adoptarea, la data de 24 februarie 2005, a Deciziei-cadru nr. 2005/214/JAI a Consiliului European privind aplicarea principiului recunoașterii

reciproce a sancțiunilor pecuniare¹.

Prin adoptarea acestui act normativ, Uniunea Europeană își propunea să facă un pas mai departe pe calea consolidării principiului recunoașterii reciproce, considerat de Consiliul de la Tampere² ca fiind piatra de temelie a cooperării judiciare atât în materie civilă, cât și în materie penală, un pas cuprins în *Programul de măsuri pentru implementarea principiului recunoașterii reciproce a deciziilor în materie penală*, adoptat de Consiliul European la data de 29 noiembrie 2000³.

În chiar preambulul deciziei-cadru în discuție se arată că principiul recunoașterii reciproce, care reprezintă una dintre pietrele de temelie ale Uniunii Europene, trebuie să fie extins și asupra sancțiunilor pecuniare, pentru a facilita executarea acestora în alt stat membru decât statul în care au fost impuse.

Recunoașterea reciprocă a sancțiunilor aplicate într-un stat membru al Uniunii Europene are ca finalitate executarea acestor sancțiuni în oricare dintre celelalte state membre, astfel încât subiecții de drept să nu poată abuza de libertatea de mișcare de care se bucură pe teritoriul Uniunii Europene, transformând-o în mijloc de a scăpa de sancțiunile care le sunt aplicate pentru comportamente delincvente.

Odată stabilit, la nivel principal, că sancțiunile pecuniare impuse într-un stat membru al Uniunii Europene trebuie să poată fi executate pe teritoriul oricărui alt stat membru, aplicarea în concret a regulilor care transpun acest principiu presupune depășirea unor dificultăți provenite din diferențele de regim juridic privind executarea sancțiunilor pecuniare de la un stat membru la altul.

II. Stabilirea naturii juridice a sancțiunii pecuniare

Poate cel mai important aspect în procesul de recunoaștere și executare a sancțiunilor pecuniare îl reprezintă natura juridică a acestora.

Chiar dacă stabilirea naturii juridice a sancțiunii pecuniare nu ar trebui să fie un proces prea dificil, am constatat, din examinarea jurisprudenței naționale, că unele instanțe care dețin competențe în această materie se preocupă prea puțin să stabilească natura juridică a sancțiunii pecuniare pe care o au de recunoscut și de pus în executare.

Am afirmat deja că stabilirea naturii juridice a sancțiunii pecuniare aplicate într-un alt stat membru al Uniunii Europene de către instanțele din România căror li se solicită să o recunoască și să o pună în executare nu ar trebui să fie un demers prea dificil.

Natura juridică a sancțiunii pecuniare poate diferi de la un stat membru la altul și ea depinde, în principal, de natura delictului săvârșit. Dacă acesta este

1. Cu privire la denumirea de „sancțiuni pecuniare” facem precizarea că pe site-ul oficial <https://eur-lex.europa.eu/> se regăsește traducerea în limba română a Deciziei-cadru nr. 2005/214/JAI care poartă în titulatură sintagma „sancțiuni financiare”; în legislația internă care a transpus decizia-cadru în discuție, anume Legea nr. 222/2008 pentru modificarea și completarea Legii nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, a fost statuată denumirea de „sancțiuni pecuniare”, o sintagmă preluată ca urmare a traducerii din varianta în limba franceză a deciziei-cadru în discuție, mai potrivită, în opinia noastră, cu semnificația pe care trebuie să o aibă în limba română noțiunea de sancțiune bănească.

2. În datele de 15 și 16 octombrie 1999 a avut loc, la Tampere - Italia, Reuniunea Consiliului European asupra creării unei zone de libertate, securitate și justiție în Uniunea Europeană, care a stabilit un mănunchi de principii în baza cărora s-au adoptat, ulterior, o serie de acte normative europene în această materie.

3. *Programul de măsuri pentru implementarea principiului recunoașterii reciproce a deciziilor în materie penală* a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria C, nr. 12, din 15.01.2001.

calificat ca infracțiune, de regulă, sancțiunea aplicată ca reacție de pedepsire are natura unei sancțiuni penale. Dacă delictul comis este calificat ca non penal, spre exemplu ca și contravenție, natura sancțiunii va fi și ea una non penală, respectiv contravențională.

Este, credem, superfluu să insistăm asupra realității care caracterizează materia cooperării judiciare internaționale și care constă în aceea că înțelesul noțiunilor de *penal* și de *non penal* diferă de la un stat la altul.

Pentru a nu lăsa această diversitate să submineze operaționalizarea principiului recunoașterii reciproce, Consiliul European a pus în plan secund natura sancțiunilor pecuniare care trebuia să fie executate în orice stat membru, indiferent de statul în care au fost aplicate. Consiliul a profitat chiar de diversitatea în discuție și a extins aria faptelor care dau loc la aplicarea unor astfel de sancțiuni, prin utilizarea unui înțeles larg al noțiunii de *infracțiune*.

Astfel, înțelesul noțiunii de *infracțiune* a fost lărgit prin intermediul dispozițiilor art. 5 alin. (1) din decizia-cadru, prin includerea automată în rândul faptelor care dau loc la recunoaștere și executare a unor conduite precum:

- cele contrare normelor de trafic rutier, inclusiv a celor care încalcă reglementările referitoare la orele de conducere și la perioadele de odihnă, ori reglementările privind mărfurile periculoase,
- cele de contrabandă de mărfuri și
- cele reprezentând încălcări ale drepturilor de proprietate intelectuală.

Deși o mare parte dintre faptele mai sus arătate sunt calificate ca și contravenții în multe dintre statele membre ale Uniunii Europene, Consiliul a ales să le introducă în domeniul de aplicare al Deciziei-cadru nr. 2005/214/JAI, scutind autoritățile judiciare

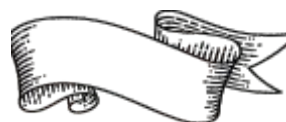
din statele de executare de verificarea dublei incriminări.

Această opțiune a Consiliului nu înlătură, însă, importanța stabilirii naturii juridice a sancțiunii pecuniare care trebuie recunoscută și pusă în executare, aspect asupra căruia vom reveni mai jos.

Dar, Consiliul European a mers mai departe pe calea extinderii naturii juridice a sancțiunilor pecuniare, statuând că trebuie să fie recunoscute și executate nu doar acele sume de bani care se aplică cu titlu de retribuție (pedeapsă) pentru fapta delictuală săvârșită, ci și acele sume de bani pe care delincventul este obligat să le plătească cu titlu de cheltuieli de procedură ori chiar cu titlu de despăgubiri de anumite categorii.

Încercând, prin prisma dreptului românesc, să concluzionăm cu privire la natura sancțiunilor pecuniare care pot forma obiectul recunoașterii și execuției în acord cu Decizia-cadru nr. 2005/2014/JAI, putem spune că aceasta poate fi penală, contravențională sau civilă, sancțiunile civile putând îmbrăca forma cheltuielilor de procedură ori a despăgubirilor de anumite categorii.

Revenind la importanța stabilirii naturii juridice a sancțiunii pecuniare care trebuie recunoscută și pusă în executare, ni se pare că cel mai elocvent mod de a demonstra această susținere a noastră este de a indica în concret aspectele care depind de natura juridică a sancțiunii, dar și de a exemplifica prin intermediul unor hotărâri judecătorești situațiile la care se poate ajunge dacă nu se acordă atenția necesară naturii juridice a sancțiunii pecuniare.

II. 1. Regimul executării

Stabilirea naturii juridice a sancțiunii pecuniare este importantă pentru instanța de executare pentru că, în funcție de aceasta, se aplică un anumit regim de executare și se produc anumite efecte subsecvente pentru situația juridică a persoanei căreia i-a fost aplicată respectiva sancțiune.

Legislația românească execuțional penală stabilește regimuri diferite de executare după cum în discuție este vorba despre o amendă penală, despre o cheltuială procedurală ori despre o despăgubire de alt fel.

Aceste regimuri diferite de executare determină întocmirea anumitor acte de punere în executare, sesizarea anumitor organe care dețin competențe în materie și presupun efecte deosebite asupra situației juridice a persoanei care trebuie să execute sancțiunile pecuniare.

În lipsa stabilirii naturii juridice a sancțiunii pecuniare recunoscute, judecătorilor și grefierilor delegați la compartimentele de executări penale ale instanțelor de executare le va fi deosebit de greu să cunoască regimul executării, adică lucrările de executare pe care să le întocmească și momentul la care acestea se întocmesc, organele pe care trebuie să le sesizeze pentru punerea în executare sau efectele neexecutării asupra situației juridice a persoanei obligate.

Din punct de vedere al regimului executării, dificultățile apar din cauza unui cumul de trei factori: (1) sancțiunile pecuniare pot fi aplicate atât pentru comiterea unor fapte care sunt prevăzute ca infracțiuni și de legislația românească, cât și pentru comiterea unor fapte care nu constituie infracțiuni în accepțiunea legislației românești, (2) în categoria

sancțiunilor pecuniare intră atât sumele de bani impuse cu titlu de retribuție (pedeapsă), cât și cele impuse cu titlu de despăgubire și, în fine, (3) legea de cooperare judiciară internațională în materie penală nu conține dispoziții separate pentru fiecare dintre ipotezele anterioare, art. 301 alin. (1) din Legea nr. 302/2004 stabilind că executarea hotărârii (de recunoaștere) este guvernată de legea română în același mod ca în cazul *unei pedepse pecuniare* aplicate de o instanță judecătorească română.

Aceste din urmă dispoziții sunt neacoperitoare pentru toate ipotezele posibile, aplicarea lor literală ducând la consecințe nedorite, cum vom vedea și în secțiunile următoare ale studiului nostru.

Având în vedere modalitatea de reglementare cuprinsă în Legea nr. 302/2004, referitoare la regimul executării sancțiunilor pecuniare recunoscute în România, propunem ca aceste dispoziții legale insuficiente să fie coroborate și completate cu cele pertinente cuprinse în legislația execuțional penală națională, în funcție de ipotezele concrete care se pot întâlni în practică, astfel cum acestea sunt în continuare arătate.

Ipoteza sancțiunii (pedepsei) aplicate pentru o faptă calificată ca infracțiune în ambele state

Pentru executarea în România a unei sancțiuni pecuniare aplicate într-un alt stat membru UE pentru o faptă care constituie infracțiune atât potrivit legislației acestui stat, cât și conform legislației penale românești, dispozițiile legii de cooperare sunt acoperitoare, regimul executării fiind guvernat de reglementările după care se face punerea în executare a pedepsei amenzii, respectiv cele ale art. 559 și urm. C.pr.pen., coroborate cu cele ale art. 22 și urm. din Legea nr. 253/2013.

Ipoteza sancțiunii (retribuției) aplicate pentru o faptă calificată ca non penală în România

Pentru executarea în România a unei sancțiuni pecuniare aplicate într-un alt stat membru UE pentru o faptă care nu este prevăzută ca infracțiune de legislația penală românească, dispozițiile legii de cooperare nu sunt acoperitoare, aplicarea lor literală putând duce la atragerea răspunderii penale pentru fapte care nu sunt considerate ca infracțiuni.

Astfel, dacă sancțiunea pecuniară a fost aplicată în statul membru UE cu titlu de amendă contravențională ori chiar penală, dar pentru o faptă care nu este prevăzută ca infracțiune de legislația românească, regimul executării în România nu poate fi cel al amenzii penale.

Având în vedere că recunoașterea și executarea sancțiunilor pecuniare reprezintă o chestiune de cooperare judiciară internațională în materie penală, regimul executării este unul de drept execuțional penal, creionat de dispozițiile pertinente ale Codului de procedură penală și ale actelor normative secundare, între care amintim Legea nr. 253/2013.

În legislația execuțional penală românească nu există prevederi referitoare la punerea în executare a amenzilor contravenționale, care reprezintă o specie de sancțiuni administrative, însă există dispoziții referitoare la punerea în executare a amenzilor judiciare, o specie de sancțiuni care face parte din aceeași categorie a sancțiunilor administrative.

Așadar, credem că pentru punerea în executare a sancțiunilor pecuniare aplicate în statele membre UE cu titlu de amendă contravențională ori chiar penală, dar pentru fapte care nu sunt prevăzute ca infracțiuni de legislația românească, ar trebui să se procedeze în conformitate cu dispozițiile art. 577

C.pr.pen., care reglementează regimul juridic execuțional pentru sancțiunile pecuniare cele mai apropiate ca natură juridică din dreptul românesc.

Ipoteza cheltuielilor judiciare ori administrative

Așa cum am mai arătat, mecanismului recunoașterii și executării sancțiunilor pecuniare impuse în alte state membre UE se referă și la sancțiuni de natură civilă, cum ar fi cheltuielile judiciare ori administrative (art. 292 alin. 1 lit. b și c din Legea nr. 32/2004).

Într-o astfel de ipoteză răspunsul la întrebarea referitoare la regimul executării aplicabil este simplu, acesta neputând fi altul decât cel al cheltuielilor judiciare, prevăzut la art. 578 C.pr.pen.

Ipoteza altor categorii de sancțiuni

Cum am menționat anterior, Comisia Europeană a extins aria sancțiunilor pecuniare ce trebuie să fie recunoscute și executate în oricare stat membru UE și la acele sume de bani pe care delincventul este obligat să le plătească cu titlu de despăgubiri de anumite categorii.

Aceste categorii sunt prevăzute de dispozițiile art. 1 lit. b) pct. ii) și iv) din Decizia-cadru nr. 2005/214/JAI, transpuse în legea internă de cooperare la art. 292 alin. (1) lit. b) – *despăgubiri acordate, prin aceeași hotărâre executorie, părții vătămate care nu s-a constituit parte civilă, atunci când instanța s-a aflat în exercitarea competenței sale în materie penală* – și lit. c) – *sumă care trebuie să fie virată către un fond public sau al unei organizații de asistență a victimelor, la plata căreia persoana fizică sau juridică a fost obligată prin aceeași hotărâre executorie.*

Astfel cum rezultă din dispozițiile paragrafului final al art. 1 din decizia-cadru, transpuse prin art. 292 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 302/2004, despăgubirile civile propriu-zise, care reprezintă paguba efectivă provocată în sarcina persoanei împotriva căreia a fost săvârșit delictul și la care aceasta este îndreptățită cu titlu de reparație în natură ori echivalent, nu intră sub incidența mecanismului de recunoaștere și executare a sancțiunilor pecuniare. Această categorie de despăgubiri civile poate fi recunoscută și executată în alte state membre UE pe temeiul Regulamentului (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.

Despăgubirile prevăzute la art. 292 alin. (1) lit. b) și c) din Legea nr. 302/2004, care dau loc la recunoaștere și executare pe temeiul mecanismului Deciziei-cadru nr. 2005/214/JAI, reprezintă două categorii distincte.

Prima, cea a *despăgubirilor acordate părții vătămate care nu s-a constituit parte civilă, atunci când instanța s-a aflat în exercitarea competenței sale în materie penală*, are, în dreptul nostru intern, natura juridică a sumelor supuse confiscării speciale în echivalent pe temeiul dispozițiilor art. 112 alin. (1) lit. e) și alin. (5) C.pen., adică a unei sancțiuni penale.

Remarcăm, însă, că dispozițiile paragrafului final al art. 1 din decizia-cadru, transpuse prin art. 292 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 302/2004, care exclud de la mecanismul recunoașterii și executării sancțiunilor penale *confiscarea instrumentelor sau produselor infracțiunilor*, sunt de natură să îngreuneze demersul nostru.

Pe de o parte, dispozițiile deciziei-cadru transpuse

în legislația națională, impun recunoașterea și executarea transfrontalieră a *despăgubirilor acordate părții vătămate care nu s-a constituit parte civilă, atunci când instanța s-a aflat în exercitarea competenței sale în materie penală*, ceea ce reprezintă în dreptul intern o formă de confiscare specială a produsului infracțiunii, iar pe de altă parte, dispoziții ale aceluiași acte normative exclud de la mecanismul cooperării în materia sancțiunilor pecuniare *confiscarea instrumentelor sau produselor infracțiunilor*.

Rezolvarea acestei dileme credem că se regăsește în *principiul interpretării conforme* a dreptului intern cu dreptul Uniunii Europene, obligație care cade în sarcina autorităților naționale, în cazul nostru, a instanței de recunoaștere și executare.

Această *interpretarea conformă*, un principiu de interpretare și aplicare a normelor de drept intern la care s-a ajuns pe calea jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, reprezintă o obligație pentru autoritățile naționale de a interpreta legislația internă în lumina și finalitatea unui act normativ european, atunci când acesta nu are efect direct, cum este decizia-cadru.

În virtutea principiului interpretării conforme, dispozițiile art. 292 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 302/2004 trebuie interpretate în sensul că nu se referă la confiscarea specială în echivalent, reglementată de dispozițiile art. 112 alin. (1) lit. e) și alin. (5) C.pen.

Prin urmare, interpretând dispozițiile din legea națională de cooperare, pentru a realiza punerea în executare a sancțiunilor pecuniare constând în *despăgubirii acordate părții vătămate care nu s-a constituit parte civilă, atunci când instanța s-a aflat în exercitarea competenței sale în materie penală*, putem recurge la regimul de executare prevăzut de art. 574 lit. c) C.pr.pen.

A doua categorie la care ne referim în această secțiune, cea a sumelor *care trebuie să fie virate către un fond public sau al unei organizații de asistență a victimelor, la plata cărora persoana fizică sau juridică a fost obligată prin aceeași hotărâre executorie*, poate fi mai greu încadrată în una dintre categoriile de sume care pot fi puse în executare după regimul execuțional penal intern.

În dreptul intern astfel de sume au regimul unor despăgubiri civile, care, potrivit dispozițiilor art. 292 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 302/2004, nu pot face obiectul mecanismului recunoașterii și executării sancțiunilor pecuniare instituit de Decizia-cadru nr. 2005/214/JAI.

Cu toate acestea, în virtutea aceluiași principiu al interpretării conforme, instanțele românești sunt obligate să nu lase neaplicate dispozițiile normative europene referitoare la recunoașterea și executarea sumelor *care trebuie să fie virate către un fond public sau al unei organizații de asistență a victimelor, la plata cărora persoana fizică sau juridică a fost obligată prin aceeași hotărâre executorie* de către statul solicitant.

Pentru a afla regimul juridic de executare al sumelor în discuție credem că este util să apelăm și la dispozițiile art. 305 alin. (1) din Legea nr. 302/2004, care transpun dispozițiile art. 13 din Decizia-cadru nr. 2005/214/JAI și potrivit cărora *fondurile obținute din executarea hotărârilor de către autoritățile române de executare se fac venit la bugetul de stat, dacă nu se convine altfel cu statul emitent și statul român*.

Aceste dispoziții atribuie sumelor în discuție o natură juridică apropiată de cea a confiscării în echivalent, ceea ce ne îndreptățește să afirmăm că regimul executării lor ar trebui să fie tot cel prevăzut de art. 574 lit. c) C.pr.pen.

II. 2. Introducerea nepermisă a unor fapte în sfera ilicitului penal

O situație la care se poate ajunge ca urmare a nestabilirii naturii juridice a sancțiunii pecuniare, care se recunoaște și se pune în executare în România, este aceea a penalizării unor fapte care nu sunt prevăzute ca infracțiuni în legislația națională.

În chiar începutul acestei secțiuni a studiului nostru considerăm necesar să reamintim că principiul legalității incriminării și pedepsei, consacrat expres prin dispozițiile art. 1 și art. 2 C.pen., se opune ca o faptă să fie considerată infracțiune altfel decât prin lege, iar o pedeapsă să fie aplicată pentru comiterea unei alte fapte decât infracțiunea.

Cu toate acestea, vom indica exemple jurisprudențiale în care, cu prilejul recunoașterii și executării în România a unor sancțiuni pecuniare, s-au produs penalizări exprese ori implicite ale unor fapte care nu sunt considerate ca infracțiuni de legislația noastră națională.

Astfel, printr-o hotărâre judecătorească⁵, deși reține că fapta care a întemeiat aplicarea, de către poliția olandeză, a sancțiunii pecuniare în cuantum de 95 de euro în sarcina unui cetățean român, a constatat în aceea că respectivul cetățean „**nu a prezentat permisul de conducere la prima cerere**”, instanța, după ce recunoaște sancțiunea pecuniară, „**aplică** numitului cetățean român **amendă penală** în cuantum de 450,31 lei, reprezentând echivalentul a 95 euro”.

5. Sentința penală nr. 198/2019 a Judecătoriei Onești, astfel cum a fost îndreptată prin încheierea din data de 19.09.2019, definitivă prin neapelare, nepublicată.

Cum în legislația românească nu este incriminată ca infracțiune fapta de a nu prezenta permisul de conducere la prima cerere, suntem de părere că aplicarea unei amenzi penale pentru comiterea respectivei fapte încalcă principiul legalității incriminării și pedepsei pe care l-am amintit mai sus.

În alte hotărâri judecătorești⁶, deși nu descriu faptele concrete care au întemeiat aplicarea sancțiunilor pecuniare în statele solicitante, instanțele procedeau la recunoașterea sancțiunilor pecuniare „pentru o infracțiune denumită *conduită contrară normelor de trafic rutier, inclusiv încălcarea normelor referitoare la orele de conducere și perioadele de odihnă și a reglementărilor privind bunurile periculoase*” și obligă intimații la plata sumelor de bani „cu titlu de sancțiune pentru comiterea unei infracțiuni”.

O infracțiune cu această denumire, *conduită contrară normelor de trafic rutier, inclusiv încălcarea normelor referitoare la orele de conducere și perioadele de odihnă și a reglementărilor privind bunurile periculoase*, nu există incriminată ca atare în dreptul penal românesc.

Prevederea conduitelor contrare normelor de trafic rutier, inclusiv încălcarea normelor referitoare la orele de conducere și perioadele de odihnă și a reglementărilor privind bunurile periculoase, în art. 5 alin. (1) din Decizia-cadru nr. 2005/2014/JAI, implementată în dreptul intern românesc prin intermediul dispozițiilor art. 297 alin. (1) pct. 33 din Legea nr. 302/2004, **nu echivalează cu o incriminare penală a respectivelor conduite**, ci exprimă doar, așa cum am mai arătat, intenția Consiliului European de a introduce în obiectul de reglementare al deciziei-cadru și aceste comportamente, pentru a face posibilă executarea sancțiunilor pecuniare aplicate pentru comiterea lor pe tot cuprinsul Uniunii

Europene, având în vedere că aceste delikte sunt foarte frecvente și intim legate de exercițiul libertății de deplasare.

Faptul că instanța națională de executare, pentru a admite cererea de recunoaștere și executare a unei sancțiuni pecuniare aplicate, de un alt stat membru, pentru o faptă care se traduce într-un comportament contrar normelor de trafic rutier, nu trebuie să mai verifice îndeplinirea condiției dublei incriminări, suntem de părere că nu scutește instanța de executare de obligația de a stabili care este fapta concretă comisă și care este calificarea acesteia atât în dreptul statului care a aplicat-o, cât și în dreptul din țara noastră.

De această calificare nu depinde admiterea cererii de recunoaștere și executare a sancțiunii pecuniare, ci aflarea naturii juridice a sancțiunii recunoscute și, implicit, alegerea regimului ei de executare, cu tot ce decurge din acest regim.

Pe lângă exemplele indicate mai sus, am mai descoperit și alte exemple jurisprudențiale⁷ în care faptele concrete pentru care au fost aplicate sancțiunile pecuniare în statele solicitante nu sunt deloc descrise, instanțele limitându-se doar la o analiză formală și succintă a condițiilor de recunoaștere.

6. Sentința penală nr. 590/2019 a Judecătoriei Sectorului 2 București, definitivă prin neapelare, nepublicată; Sentința penală nr. 634/2019 a Judecătoriei Sectorului 2 București, definitivă prin neapelare, nepublicată; Sentința penală nr. 673/2019 a Judecătoriei Sectorului 2 București, definitivă prin neapelare, nepublicată.

7. Sentința penală nr. 1561/2017 a Judecătoriei Bacău, definitivă prin neapelare, nepublicată; Sentința penală nr. 974/2019 a Judecătoriei Bacău, definitivă prin neapelare, nepublicată; Sentința penală nr. 709/2019 a Judecătoriei Sectorului 2 București, definitivă prin neapelare, nepublicată; Sentința penală nr. 721/2019 a Judecătoriei Sectorului 2 București, definitivă prin neapelare, nepublicată; Sentința penală nr. 918/2019 a Judecătoriei Sectorului 2 București, definitivă prin neapelare, nepublicată.

II. 3. Imputația executării parțiale

O altă situație identificată de noi și cauzată de nestabilirea naturii juridice a sancțiunii este aceea a imposibilității realizării **imputației executării parțiale** în cazul în care se solicită recunoașterea unor sancțiuni pecuniare de naturi diferite.

Așa cum am arătat mai sus, sancțiunile pecuniare care pot forma obiectul recunoașterii și executării în acord cu Decizia-cadru nr. 2005/2014/JAI pot avea naturi diferite: penală, contravențională sau altă natură.

Astfel, într-o cauză, în care s-a solicitat recunoașterea și executarea unei sancțiuni pecuniare în sumă totală de 748,50 euro, din care 675 euro reprezentând condamnarea pentru o infracțiune și 73,50 euro reprezentând cheltuieli de procedură, instanța a reținut că pe parcursul procesului persoana în cauză a achitat suma de 470 de euro din suma reprezentând amenda. Cu toate acestea, instanța „înlocuiește” întreaga sancțiune pecuniară rămasă a se executa, în quantum de 278,50 euro (adică atât restul de 205 euro cu titlu de amendă penală, cât și suma de 73,50 euro cu titlu de cheltuieli de procedură) cu „pedeapsa amenzii de 1.329 lei”⁸.

Într-o cauză similară, instanța realizează o stabilire a naturii juridice a sancțiunilor pecuniare, însă doar pentru a soluționa o cerere de eșalonare a executării amenzii penale, fără a mai ține cont de această natură și pentru realizarea imputației. Astfel, instanța reține că din suma totală de 7.063,85 euro (alcătuită din 2.400 euro amendă penală pentru ucidere din culpă și 4.663,85 euro cheltuieli judiciare) persoana în cauză a achitat suma de 3.000 de euro și respinge cererea acesteia de eșalonare a restului rămas de plată pe motiv că eșalonarea este o instituție care se

aplică exclusiv amenzii penale, care a fost deja achitată.

Cu toate acestea, instanța „înlocuiește sancțiunea pecuniară de 4.063,85 euro aplicată intimatului, cu pedeapsa amenzii de 19.420 lei”.

Așadar, deși a realizat o stabilire a naturii juridice a sancțiunilor pecuniare în scopul de a soluționa cererea de eșalonare a plății amenzii penale, reținând că suma aplicată de instanța solicitantă cu titlu de amendă penală a fost deja achitată, instanța română de executare „înlocuiește” restul rămas de executat, reprezentând exclusiv cheltuieli de executare, cu amenda penală⁹.

Din cele două exemple jurisprudențiale de mai sus putem să concluzionăm că, în ipoteza în care se solicită recunoașterea și executarea unei sume de bani alcătuite din sancțiuni cu naturi juridice diferite, instanța de executare trebuie să stabilească exact natura juridică a fiecăreia dintre sumele componente, pentru ca, în ipoteza în care persoana sancționată face plăți parțiale, să poată realiza o **imputație a executării**, cu consecința alegerii regimului de executare potrivit pentru restul rămas de executat.

8. Sentința penală nr. 112/2019 a Judecătorei Brad, definitivă prin neexercitarea căii de atac, nepublicată.

9. Sentința penală nr. 3/2020 a Judecătorei Brad, definitivă prin neexercitarea căii de atac, nepublicată.

CONCLUZIE

Stabilirea, de către instanța națională, a naturii juridice a sancțiunii pecuniare care urmează a fi recunoscută și pusă în executare în temeiul mecanismului introdus de Decizia-cadru nr. 2005/214/JAI este deosebit de importantă pentru aflarea regimului juridic al executării, cu tot ceea ce presupunea acesta, pentru evitarea unei nedorite includeri în sfera ilicitului penal a unor fapte care nu sunt incriminate ca infracțiuni în legislația noastră internă ori pentru realizarea imputației executării parțiale.

Cuvinte-cheie

Decizia-cadru nr. 2005/214/JAI, cooperare judiciară, sancțiune pecuniară, infracțiune, non infracțiune, principul recunoașterii reciproce, interpretare conformă, regimul executării, penalizare, imputația executării parțiale

Key words

Council Framework Decision 2005/214/JHA, judicial cooperation, financial penalty, crime, non crime, the principal of mutual recognition, interpretation in conformity, legal regime of the enforcement, penalty, the imputation of the partial enforcement

**Regulamentul general privind protecția datelor cu caracter personal:
scurte considerații pe marginea aplicării actului normativ în activitatea specifică
desfășurată în cadrul instanțelor de judecată**

Andreea Meceanu – Grefier, Secția I Civilă din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție
formator detașat în cadrul Școlii Naționale de Grefieri

Rezumat

Articolul își propune să clarifice câteva chestiuni esențiale referitoare la aplicarea Regulamentului (UE) 2016/679 în activitatea instanțelor de judecată, față de specificul acestei activități, cu referire la o serie de noțiuni necesar a fi cunoscute de toate persoanele implicate în procesul de prelucrare a datelor cu caracter personal și cu ajutorul unei situații practice, des întâlnită în activitatea instanțelor.

Abstract

The paper aims at clarifying some essential aspects regarding the application of the EU Regulation 2016/679 to the activity of the courts of law, considering the specific nature of this activity, all the while referring to a series of notions that must be familiar to all those in charge of the processing of personal data and illustrating, at the same time, a practical example, often found in the courts' activity.

Regulamentul (UE) 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (în continuare, Regulamentul) reprezintă unul dintre cele mai atent analizate acte normative adoptate de Parlamentul European, atât ca urmare a ariei sale largi de aplicare și, deci, a impactului semnificativ pe care îl are asupra societății, cât și prin instaurarea unui aspru regim sancționator ce reclamă eforturi concentrate din partea operatorilor de date cu caracter personal, în sensul alinierii la standardele textului normativ.

Elementul care a născut majoritatea acestor analize este, cu siguranță, acela al obligativității conformării la exigențele Regulamentului a unui număr vast de operațiuni zilnice, rutiniere, care cel mai adesea nu reclamau o atenție deosebită din partea celor care le întreprind. Ca urmare a adoptării Regulamentului, aceștia sunt nevoiți să își schimbe atitudinea față de activități considerate anterior banale.

În cuprinsul art. 4 alin. 1, Regulamentul definește datele cu caracter personal ca fiind „orice informații privind o persoană fizică identificată sau identificabilă („persoană vizată”)”, continuând apoi cu următoarea completare: „o persoană poate fi identificată, direct

sau indirect, în special prin referire la un element de identificare, cum ar fi un nume, un număr de identificare, date de localizare, un identificator online, sau la unul sau mai multe elemente specifice, proprii identității sale fizice, fiziologice, genetice, psihice, economice, culturale sau sociale”.

Totodată, același articol definește, la alin. 2, și noțiunea de ”prelucrare”, incluzând aici o largă enumerare de operațiuni, după cum urmează: ”colectarea, înregistrarea, organizarea, structurarea, stocarea, adaptarea sau modificarea, extragerea, consultarea, utilizarea, divulgarea prin transmitere, diseminarea sau punerea la dispoziție în orice alt mod, alinierea sau combinarea, restricționarea, ștergerea sau distrugerea”. Acestea toate sunt operațiuni efectuate asupra datelor cu caracter personal, cu sau fără utilizarea de mijloace automatizate.

Simpla analiză a acestor două noțiuni esențiale cu care operează Regulamentul indică numărul vast de activități căruia actul normativ li se aplică, și deci, impactul semnificativ asupra unui mare număr de operatori vizați.

Înainte de a trece la tema ce face obiectul articolului de față, mi se pare important să punctez alte două definiții esențiale stabilite în textul Regulamentului, și anume, aceea a noțiunii de ”operator” și ”consimțământ”.

Astfel, operatorul este „persoana fizică sau juridică, autoritatea publică, agenția sau alt organism care, singur sau împreună cu altele stabilește scopurile și mijloacele de prelucrare a datelor cu caracter personal; atunci când scopurile și mijloacele prelucrării sunt stabilite prin dreptul Uniunii sau dreptul intern, operatorul sau criteriile specifice pentru desemnarea acestuia pot fi prevăzute în dreptul Uniunii sau în dreptul intern”.

În viziunea Regulamentului, consimțământul persoanei vizate de operațiunea de prelucrare reprezintă „orice manifestare de voință liberă, specifică, informată și lipsită de ambiguitate a persoanei vizate prin care aceasta acceptă, printr-o declarație sau printr-o acțiune fără echivoc, ca datele cu caracter personal care o privesc să fie prelucrate”.

Principiile care guvernează prelucrarea datelor cu caracter personal sunt prevăzute de art. 5 din Regulament: legalitate, echitate, transparență, limitarea prelucrării prin raportare la scop, reducerea la minimum a datelor, exactitatea, limitări legate de stocare, integritate și confidențialitate.

De la momentul adoptării sale și până în prezent operatorii au luat, în general, măsurile ce se impun pentru protejarea și garantarea drepturilor persoanelor vizate.

Este posibil, însă, ca anumite neclarități referitoare la aplicarea Regulamentului să subziste în ceea ce privește o serie de activități specifice, care nu intră în marea arie de acțiune a operatorilor obișnuiți, un exemplu în acest sens fiind activitatea instanțelor judecătorești¹.

Potrivit punctului 20 din Preambul, Regulamentul „se aplică, *inter alia*, activităților instanțelor și ale altor autorități judiciare”. Lămurirea este deosebit de necesară, în contextul în care există, printre personalul din instanțe, și opinii potrivit cărora Regulamentul nu s-ar aplica activității din justiție. Textul citat vine, însă, cu o completare esențială, și anume: ”Prelucrarea

1. Nu mă voi referi în acest articol în mod specific la activitatea parchetelor, având în vedere că li se aplică, în principal, standardul din Directiva (UE) 2016/680 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016

datelor cu caracter personal nu ar trebui să fie de competența autorităților de supraveghere în cazul în care instanțele își exercită *atribuțiile judiciare*, în scopul garantării independenței sistemului judiciar în îndeplinirea sarcinilor sale judiciare, inclusiv în luarea deciziilor.” Distincția pe care o face, în acest punct, Regulamentul, între instanțe și ceilalți operatori de date cu caracter personal este, deci, una care ține exclusiv de entitatea care ar avea drept de supraveghere asupra modului de prelucrare, actul normativ adăugând că s-ar impune, pentru garantarea independenței sistemului judiciar, încredințarea dreptului de supraveghere asupra prelucrării efectuate de instanțe unor organisme specifice reglementate de dreptul intern.

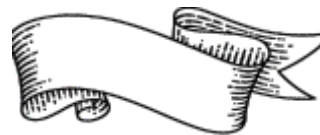
De asemenea, această excepție nu vizează orice tip de prelucrare a datelor de către instanțe (cum ar fi, spre exemplu, anumite operațiuni ale departamentelor financiar-contabile care nu interesează funcția judiciară sau cele în materie de achiziții), ci doar operațiunile de prelucrare efectuate de instanțe strict atunci când acționează în exercițiul funcției lor judiciare. În acest sens sunt și dispozițiile art. 55 alin. 3 din Regulament care prevăd că „Autoritățile de supraveghere nu sunt competente să supravegheze operațiunile de prelucrare ale instanțelor care acționează în exercițiul funcției lor judiciare².” Or, această distincție nu echivalează în niciun fel cu excluderea autorităților judiciare de la aplicarea normelor cuprinse în Regulament.

Practicile adoptate de majoritatea operatorilor indică o predilecție către prelucrarea realizată în baza consimțământului expres al persoanei vizate. S-ar putea deduce de aici că acest fundament al prelucrării este considerat a fi infailibil, însă, după cum s-a observat³, nimic nu ne poate conduce la

această concluzie, cu atât mai mult cu cât acordarea consimțământului poate fi urmată, întotdeauna și în aceleași condiții, de retragerea sa de către persoana vizată. Este adevărat că art. 6 din Regulament, care reglementează condițiile legalității prelucrării, plasează la litera a) consimțământul persoanei vizate, însă textul normativ indicat nu creează o ierarhie între ipotezele pe care le reglementează. Astfel, art. 6 alin. (1) arată că prelucrarea este legală numai dacă se aplică ”*cel puțin una* dintre următoarele condiții”, instaurând, astfel, de principiu, egalitatea de forță juridică între situațiile reglementate.

Se pune întrebarea în care dintre situațiile reglementate de art. 6 trebuie să se încadreze activitatea instanțelor judecătorești pentru a fi conformă Regulamentului. Ipoteza consimțământului expres trebuie eliminată, în primul rând datorită specificului activității judiciare, ce ar cunoaște un blocaj generalizat, în cazul în care fiecare act de procedură ar presupune obținerea consimțământului expres al justițiabililor.

Consider că prezintă interes pentru discuția de față analizarea literelor c) și e) ale articolului 6 din Regulament.

2. Cu privire la modul în care funcționează autoritățile judiciare din perspectiva Regulamentului, C.J.U.E. a fost sesizată cu o întrebare preliminară recent, cauza nefiind încă soluționată - a se vedea cauza C-245/20

3. Sergiu C., ”Consimțământul. Reguli noi pentru un temei tradițional de prelucrare a datelor personale” în cadrul lucrării ”Regulamentul general privind protecția datelor cu caracter personal”, ediția I, Editura Hamangiu, 2018, București, pag.30

Astfel, potrivit literei c) a art. 6, prelucrarea este legală atunci când se face „în vederea îndeplinirii unei obligații legale care îi revine operatorului”. Litera e) prevede, de asemenea, că este legală prelucrarea necesară „pentru îndeplinirea unei sarcini care servește unui interes public sau care rezultă din exercitarea autorității publice cu care este învestit operatorul”. Art. 6 alin. (3) impune, drept condiție suplimentară de legalitate, ca temeiul pentru prelucrarea menționată la alineatul (1) literele (c) și (e) să fie prevăzut în dreptul Uniunii sau în dreptul intern care se aplică operatorului”.

Constituția României reglementează, la art. 1 alin. (4), principiul separației puterilor în stat, după cum urmează: „Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale”. În cadrul capitolului IV din Constituție, privitor la „Puterea judecătorească”, art. 126 prevede că „Justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege”. Rezultă, astfel, potrivit legii fundamentale, că puterea judecătorească reprezintă o formă de organizare și exercitare a autorității statului, și că ea se realizează prin instanțele judecătorești (și parchete). Un alt instrument al dreptului intern ce învestește instanțele cu realizarea justiției, văzută ca formă de exercitare a autorității publice, este Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară.

Avem, deci, două acte normative de drept intern care dau legitimitate instanțelor în activitatea de realizare a justiției, ca modalitate de exercitare a autorității publice, după cum o cere textul art. 6 alin. (1) lit. (e) din Regulament. Se poate face o încadrare pe același text de lege și din perspectiva

„interesului public”, câtă vreme realizarea justiției este, fără îndoială, o activitate ce servește interesului general al societății.

Este posibil să privim articolul 6 alin. (1) lit. (e), prin raportare la activitatea instanțelor, ca pe un text de lege cu aplicare generală, față de care poate interveni ipoteza specială reglementată de litera c), care face referire la îndeplinirea de către operator a unei obligații legale. S-ar putea încadra în acest caz acele situații în care legea obligă instanțele la efectuarea unor demersuri ori la urmarea unei anumite conduite în cazuri specifice.

Se poate lua, spre exemplu, cazul hotărârii judecătorești prin care a fost desemnat tutorele persoanei puse sub interdicție.

O astfel de hotărâre cuprinde date cu caracter personal (CNP, domiciliul părților, date despre starea lor medicală).

Art. 942 C.proc.civ. prevede că „Dacă hotărârea de punere sub interdicție judecătorească a rămas definitivă, instanța de tutelă numește de îndată un tutore pentru ocrotirea celui pus sub interdicție judecătorească, în condițiile prevăzute de Codul civil.” Codul civil, la art. 170, dispune: „Prin hotărârea de punere sub interdicție, instanța de tutelă numește, de îndată, un tutore pentru ocrotirea celui pus sub interdicție judecătorească. Dispozițiile art. 114-120 se aplică în mod corespunzător”. În continuare, art. 119 alin. (4) C.civ., la care se face trimitere, stabilește în sarcina instanței obligația de afișare a încheierii de numire a tutorelui atât la sediul instanței de tutelă, cât și la primăria de la domiciliul celui pus sub interdicție.

Afișarea este o modalitate de prelucrare, întrucât este o operațiune care se efectuează asupra datelor cu caracter personal și are, în acest caz, efectul disemi-

nării lor. Față de aspectele de mai sus, se poate pune problema dacă afișarea acestor hotărâri nu contravine prevederilor Regulamentului. Aceasta este, însă, o activitate realizată de instanță pentru îndeplinirea unei *obligatii* prevăzută de legislația națională mai sus indicată, care se conformează art. 6 alin. (1) lit. (c) din Regulament. De aceea prelucrarea este legală, chiar dacă participanții la proces nu și-au dat acordul expres pentru această prelucrare ori ar arăta explicit că nu sunt de acord cu ea.

Consider că această dispoziție a Regulamentului este incidentă în orice alte situații în care, în baza unor prevederi normative, autoritățile judiciare îndeplinesc anumite acte sau demersuri care implică și prelucrarea de date cu caracter personal (spre exemplu, emiterea și comunicarea citațiilor, care conțin informații cu privire la nume, adresă și, eventual, date de stare civilă).

De asemenea, activitatea luată drept exemplu se circumscrie și prevederilor art. 6 alin. (1) lit. (e) din Regulament.

Mai mult, art. 9 alin. (1) din Regulament interzice prelucrarea unor categorii speciale de date cu caracter personal. Este vorba despre datele care ”dezvăluie originea rasială sau etnică, opiniile politice, conștiința religioasă sau convingerile filosofice sau apartenența la sindicate”. Totodată, se interzice, printre altele, prelucrarea datelor genetice și a celor privind sănătatea. Or, nu încapе îndoială că, făcând referire la alienația/debilitatea mintală a persoanei puse sub interdicție (persoana vizată), afișarea hotărârii la care am făcut referire mai sus intră în categoria prelucrării interzise de art. 9 alin. (1) din Regulament.

Cu toate acestea, chiar și în cazul acestor date extrem de sensibile, excluse, ca regulă generală, de

la prelucrare, Regulamentul face o serie de excepții. Printre acestea, la art. 9 alin. (2) lit. (f), textul dispune că prelucrarea datelor menționate la alin. (1) este legal efectuată „ori de câte ori instanțele acționează în exercițiul funcției lor judiciare”.

Față de toate cele de mai sus, se poate concluziona că, pe de o parte, activitatea autorităților judiciare în general și a instanțelor de judecată, în particular, trebuie să se alinieze standardelor impuse de Regulamentul 2016/679 însă, pe de altă parte, este scutită de la supravegherea autorității naționale cu atribuții în domeniu, pentru a nu se aduce, astfel, atingere principiului independenței sistemului judiciar. În lipsa unui organ specific de supraveghere, persoanele vizate care se consideră vătămate printr-o prelucrare nelegală, ca urmare a desfășurării activității judiciare, au deschisă calea dreptului comun pentru recuperarea eventualelor pagube suferite.

Totodată, am arătat că, deși ținute de rigorile Regulamentului, instanțele prelucrează datele cu caracter personal nu în baza consimțământului expres (modalitate preferată de majoritatea operatorilor), ci a altor prevederi ale art. 6 alin. (1) din Regulament, care se circumscriu întocmai domeniului lor de activitate.

În final, trebuie subliniat faptul că de fiecare dată când se vor afla în situația prelucrării datelor cu caracter personal, indiferent de temeiul pe care se face aceasta, instanțele se vor supune aceluiași principii de prelucrare, valabile pentru toți operatorii. Cu alte cuvinte, o prelucrare legală în înțelesul art. 6 nu va putea fi făcută cu încălcarea vreunui dintre principiile de la art. 5, ceea ce conduce la ideea că, în ciuda unor situații de excepție care li se aplică, sau a unor texte normative speciale, instanțele pot fi asimilate, cel puțin din perspectiva prudenței pe care trebuie să o practice în activitatea de prelucrare a datelor cu caracter personal, tuturor celorlalți operatori cărora li se adresează instrumentul european.

Cuvinte-cheie

Regulamentul 2016/679, protecția datelor cu caracter personal, autoritate judecătorească, obligație legală, exercitarea autorității publice, interes public.

Key words

Regulation 2016/679, protection of personal data, judicial authority, legal obligation, the exercise of public power, public interest.

Inteligența emoțională (EQ) și adaptabilitatea (AQ) – componente ale rezilienței organizaționale în cadrul instanțelor judecătorești

Mocanu Maria - Nicoleta – psiholog principal, psihologia muncii și organizațională,
Curtea de Apel Constanța, formator colaborator al Școlii Naționale de Grefieri,
la disciplina *Abilități non-juridice*

Rezumat

Organizațiile trebuie să facă față unui mediu divers, nesigur și mereu în schimbare. În această situație, ele ar trebui să dezvolte capacitatea de a face față și a rezista perturbărilor din mediul extern, precum și situațiilor neprevăzute / urgente. Fenomenele de dezastru natural, criză pandemică, atac terorist, recesiune economică, eroarea umană, schimbările de natură legislativă etc. pot pune sub semnul întrebării continuitatea existenței unei organizații sau restabilirea echilibrului acesteia de a funcționa în parametri optimi. Astfel, prin reziliența individuală și de grup, organizațiile reușesc să se adapteze și să se dezvolte în continuare, chiar și în etape foarte dificil de parcurs.

Abstract

Organisations must face a diverse environment, always changing and unstable. As such, they must develop the ability to cope with exterior disruptions as well as unpredictable/urgent situations. Natural disasters, pandemic crisis, terrorist attacks, economic recession, human error, legislative changes, etc. can question the continuity of an organisation or the re-establishment of its balance so that it can function at the highest level possible. Thus, by means of individual and group resilience, organisations manage to adapt and grow, despite the difficult phases they must go through.

1. Scurte considerații asupra cunoașterii rezilienței organizaționale

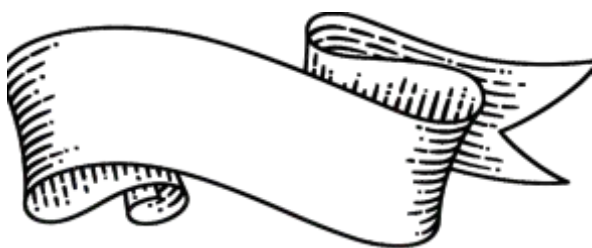
În ultimii ani, managementul crizei și al schimbărilor organizaționale a devenit un punct de interes maxim în adaptarea organizațională, precum și în dezvoltarea organizațiilor prin reducerea rezistenței la schimbare. Fenomenele de *dezastru natural, criză pandemică, atac terorist, recesiune economică, eroarea umană, schimbările de natură legislativă* etc.

pot pune sub semnul întrebării continuitatea existenței unei organizații sau restabilirea echilibrului acesteia de a funcționa în parametri optimi. Astfel, organizațiile reacționează diferit atunci când se confruntă cu aceste situații, *percepute* fiind ca periculoase sau distructive: unele se adaptează și continuă să se dezvolte prin valorificarea resurselor climatului

organizațional, altora le lipsește răspunsul adaptativ la noua situație creată, având o direcție descendentă.

Totuși, care este mecanismul care determină organizațiile să reușească? Toate organizațiile trec prin stadii diferite de schimbare, motiv pentru care este necesar ca ele să dezvolte capacitatea de a rezista și de a-și reveni în urma unei situații devastatoare / foarte stresante, utilizând mecanismul **rezilienței**. Reziliența organizațională este diferită de adaptabilitate, agilitate, flexibilitate, improvizație, revenire, redundanță sau robustețe și se referă la *abilitatea organizației de a reveni la un stadiu de echilibru și de a continua să se dezvolte, în condiții de incertitudine, discontinuitate și urgență*¹.

Reziliența organizațională este influențată de mai mulți factori și poate fi regăsită pe mai multe nivele: *individual* (optimism, încredere, simț al apartenenței), *de grup* (sentimentul siguranței psihologice și al responsabilității), *la nivel organizațional* (structurarea organizației, spontaneitatea, atenția acordată eșecului). Toți acești factori sunt diferiți și se influențează reciproc: interacțiunea între membri grupului poate promova reziliența de grup, iar procesul învățării organizaționale (asimilarea valorilor, comportamentelor organizaționale de către membrii săi) poate susține membri colectivului profesional să dezvolte reziliența organizațională.

2. De la reziliență individuală la reziliență de grup în cadrul instanțelor judecătorești

În contextul schimbărilor legislative frecvente, al strategiei de reformă din cadrul sistemului judiciar, precum și al problemelor privind lipsa de personal auxiliar de specialitate și de judecători, fluctuația de personal, echilibrarea volumului de activitate cu schema de personal a instanțelor judecătorești, complexitatea crescută a cauzelor, condițiile în care este desfășurată activitatea, reorganizarea activității în contextul pandemic actual, digitalizarea intensă a activității și diminuarea contactului interpersonal, *reziliența instanțelor este pusă la încercare*, fiind necesar a se lua contact în mod periodic cu problemele individuale, apoi cu problemele de grup (pentru fiecare secție în parte/departament) și a se identifica resursele în scopul valorizării lor.

Într-un studiu de analiză a gradului de solicitare profesională și a sănătății psihologice în muncă a personalului auxiliar de specialitate, inițiat de noi în anul 2018 la nivelul instanțelor arondate Curții de Apel Constanța, principalele *aspecte stresante ale muncii* grefierului în raport cu solicitările profesionale s-au grupat în următoarele categorii:

- trebuie să lucreze într-un ritm alert,
- au un volum foarte mare de muncă,
- trebuie să asimileze și să opereze cu un volum mare de informații și cunoștințe profesionale,

1. Cao, H. , Xiao, L. – *Organizational Resilience - The theoretical model and research implications*, 2017.

- trebuie să întrerupă o activitate din cauza altor sarcini profesionale care intervin și care trebuie realizate cu promptitudine,
- programul normal de lucru este depășit.

Emoțiile negative cel mai des trăite de grefieri în contextul acestor factori stresori au fost identificate ca fiind: îngrijorare/anxietate, tristețe/deprimare, furie/frustrare.

Emoțiile pozitive trăite cel mai des în mediul organizațional de către grefieri, în contextul climatului organizațional de la nivelul instanței au fost identificate ca fiind: mulțumire, energie, calm, încredere, entuziasm, încântare.

În contextul acestor suprasolicitări profesionale generate de specificul muncii, *somatizările* (simptome ale stresului profesional, resimțite la nivel individual în corp) – oboseală, epuizare, tulburări de somn, dureri de cap, amețală, hipertensiune arterială, tulburări de vedere, stări de încordare / tensiune – pot fi reglate la nivel emoțional individual prin activarea resurselor emoționale pozitive (cu ajutorul mecanismelor de coping, adică acele mecanisme psihologice de prevenție și adaptare la stres), făcând deci apel la reziliența individuală.

În acest mod, dintr-o perspectivă sistemică, **activarea potențialului emoțional pozitiv la nivel individual contribuie la reziliența grupului profesional, iar secundar, la reziliența întregii organizații.** Înțelesul pe care îl atribuim persoanelor și evenimentelor pe care le întâlnim sunt cele care determină sentimentele și comportamentul nostru, acestea din urmă oscilând în funcție de context. De aceea este important să cunoaștem câteva noțiuni despre *inteligența emoțională*.

3. Inteligența emoțională – factor facilitator al rezilienței individuale și de grup

“Nu întrebați cât de deștepti sunteți, ci cum sunteți inteligenți!” – H. Gardner

Conform cercetărilor statistice, competența emoțională este de două ori mai importantă decât abilitățile tehnice sau intelectuale. Dezvoltarea inteligenței emoționale reprezintă, așadar, *înțelegerea și gestionarea emoțiilor pentru a crea relații armonioase cu cei din jur*.

Elementele inteligenței emoționale sunt următoarele:

- înțelegerea mai bună a propriilor emoții (**auto-conștientizarea**);
- gestionarea eficientă a propriilor emoții și creșterea calității vieții (**managementul emoțiilor**);
- crearea de relații mai bune cu cei din jur, ascultare activă, asertivitate, gestionarea conflictelor (**abilități sociale**);
- motivarea prin factori interni, precum nevoia de realizare și de dezvoltare personală (**imaginea proprie și automotivarea**).

Inteligența emoțională contribuie la susținerea performanțelor profesionale, îmbunătățirea nivelului de motivație și inovație, susținerea sentimentului de încredere și apartenență la grup, eficientizarea procesului de leadership și management.

De asemenea, luând în discuție studiul efectuat de noi și menționat anterior în cadrul acestui articol, putem discuta despre faptul că un management inteligent al emoțiilor negative susține corpul în lupta împotriva bolilor, cu alte cuvinte *managementul propriilor emoții, ca și componentă a inteligenței emoționale, previne/reduce somatizările și reglează starea personală de bine („well-being”) prin*

valorificarea rezilienței individuale.

Noua știință despre imunitatea neuropsihică ne arată că *există legături bio-chimice între creierul limbic (sediul centrilor emoționali) și sistemul imunitar*, explicând astfel legătura strânsă dintre emoție și starea de sănătate. O emoție reprezintă o serie de evenimente complexe, interconectate, cu localizări precise în corp și minte, ea fiind o experiență unică și personală. Aceste evenimente ne influențează hotărârile și acțiunile.

În continuare, prezentăm câteva indicații psihoterapeutice pentru estimarea gradului de conștientizare a inteligenței emoționale²:

- Folosiți propoziții care încep cu „Eu cred”;
- Folosind conștient declarația „Eu cred”, clarificați și recunoașteți că sunteți o persoană responsabilă pentru propriile estimări;
- Regulat, angajați-vă în dialoguri și analize interioare;
- Conștientizați mesajul pe care vi-l transmiteți inconștient. Alegeți un moment pe zi în care să porniți un dialog interior;
- Determinați dacă dialogul interior lucrează pentru dumneavoastră sau împotriva dumneavoastră;
- Gândiți-vă regulat la interacțiunile pe care le aveți cu cei din jur;
- Acordați-vă câteva minute după ce v-ați întâlnit cu șeful sau colegul de serviciu, în care încercați să determinați ce a influențat estimările sau percepțiile despre cele întâmplate. Asigurați-vă că sunteți calm în inițierea acestui dialog intern, deoarece astfel aveți posibilitatea de a fi mai flexibil, rațional și de a concluziona logic și corect;
- Întrebați-i pe ceilalți despre opiniile lor, despre cum au perceput sau evaluat un anumit moment sau situație, pentru o obiectivitate maximă.

4. Coeficientul de adaptabilitate – coeficientul de inteligență emoțională – reziliență

Începând cu anul 2019, numărul articolelor și volumul literaturii de specialitate cu privire la posibilitatea de a măsura și cuantifica *adaptabilitatea* la locul de muncă au crescut. În anul 2014, un raport publicat de „Right Management UK”, a scos în evidență *tendința actuală în recrutarea de personal pe baza capacității de a face față schimbărilor și incertitudinii*, mai degrabă decât pe baza abilităților.

În articolul său, „Care este coeficientul tău de adaptabilitate?”, Stuart Parkin (2010) scoate în evidență legătura dintre motivație și adaptabilitate, în sensul în care ne adaptăm mai degrabă la situațiile pe care ni le dorim, decât la altele.

Cei patru factori de succes pentru organizațiile mari ai coeficientului de adaptabilitate sunt următorii³:

1. abilitatea de a aprecia în mod rapid atunci când schimbarea are loc (sau chiar înainte) și de a răspunde în mod rapid;
2. abilitatea de a testa și experimenta deseori;
3. abilitatea de a recunoaște și de a manageria părțile în relații complexe și roluri;
4. abilitatea de a motiva și conduce rapid în medii schimbătoare.

2. Chiriac, G. – *Răspunsuri psihoterapeutice pentru fiecare zi*, Ed. Liber Mundi, 2011.

3. Ayoubi, Jo – *Adaptability is critical for successful organizations – but how adaptable is HR?*, 2012.

Coeficientul de adaptabilitate este legat de cel de inteligență generală (IQ), stabilit în 1912, de inteligența emoțională (EQ), popularizat în 1995 de Daniel Goleman, și de coeficientul de inteligență socială (SQ), capacitatea de a se cunoaște pe sine și pe ceilalți, devenind componentă a rezilienței organizaționale.

5. Concluzii

Sistemul judiciar se confruntă cu schimbări majore, care au un impact asupra:

- *mediului organizațional la nivel global* (schimbări legislative frecvente, lipsa de personal, fluctuația de personal, echilibrarea volumului de activitate, complexitatea crescută a cauzelor, condițiile de muncă, reorganizarea activității în

contextul pandemic actual, digitalizarea intensă a activității, diminuarea contactului interpersonal),

- *individual* (stres profesional, somatizări – concedii medicale, abandon profesional din cauza inadaptării profesionale, lipsa sentimentului de apartenență – concedii de odihnă frecvente, satisfacție profesională scăzută),

- *grup profesional* (climatul grupului de lucru, climatul organizațional, comunicarea, relaționarea în grup).

Astfel, considerăm că atât inteligența emoțională, cât și capacitatea de adaptabilitate sunt componente esențiale ale rezilienței individuale și de grup, necesitând a fi în permanență monitorizate psihologic, dezvoltate și antrenate cu scopul de a optimiza climatul organizațional al instanțelor judecătorești și de a performa eficient în raport cu sarcinile profesionale.

Cuvinte-cheie

reziliență, inteligență emoțională, adaptabilitate, emoții pozitive, emoții negative, climat organizațional, performanță profesională, sănătate în muncă

Key words

resilience, emotional intelligence, adaptability, positive emotions, negative emotions, organisational climate, professional performance, healthy work environment

Bibliografie

1. Ayoubi Jo – *Adaptability is critical for successful organizations – but how adaptable is HR?*, 2012, apud *Wikipedia*;
2. Cao H., Xiao, L. – *Organizational Resilience – The theoretical model and research implications*, ITM Web of Conferences 12, 04021, 2017, apud *Researchgate*;
3. Chiriac Gina – *Răspunsuri psihoterapeutice pentru fiecare zi*, Ed. Liber Mundi, Craiova, 2011;
4. Goleman Daniel – *Inteligența emoțională*, Ed. Curtea Veche, București, 2018;
5. ****Wikipedia*;
6. ****Researchgate*.

Instrumente didactice digitale și noi modele de pregătire profesională online utilizate de Școala Națională de Grefieri în procesul de formare a grefierilor

Victor Văduva, judecător dr.
director adjunct responsabil cu formarea profesională continuă, SNG
Loredana-Elena Holmanu, judecător
formator în cadrul Departamentului de formare profesională continuă, SNG

Rezumat:

Prezentul articol își propune să descrie modul de integrare de către Școala Națională de Grefieri a tehnologiilor digitale în procesul de formare a grefierilor din sistemul judiciar, prin dezvoltarea de materiale și instrumente didactice digitale, precum și a unor noi modele de pregătire profesională online, în acord cu noile tendințe în materie educațională.

Abstract:

This article aims to describe how the National School of Clerks integrated digital technologies into the clerk training process by developing digital teaching aids and tools and also new online training models in line with the new educational trends.

I. Introducere

Dezvoltarea în ultimele decenii a tehnologiei digitale și-a pus amprenta asupra tuturor domeniilor de activitate, formarea profesională a diferitelor categorii profesionale nefiind ocolită de acest fenomen.

În acest sens, integrarea tehnologiei în modelele de instruire a permis dezvoltarea sesiunilor de formare la distanță, un concept complementar formării clasice face-to-face.

Un studiu publicat la data de 20.11.2019 de către Comisia Europeană¹ a arătat că tehnologiile digitale reprezintă un catalizator pentru personalizarea învățării și transformarea acesteia într-o experiență din ce în ce mai activă și mai flexibilă, recunoscându-se, totodată, tendința creșterii exponențiale a numărului de actori care oferă noi platforme și metode de instruire în domeniul educațional și al formării profesionale.

Contextul epidemiologic care a marcat anul 2020 a generat accelerarea procesului de digitalizare la nivelul formării profesionale și prin urmare, în perioada iunie-septembrie 2020, Comisia Europeană a prezentat spre consultare publică ”*Planul de acțiune pentru educația digitală (2021-2027)*”², una dintre prioritățile evidențiate în acesta fiind adaptarea sistemelor de educație și formare la era digitală.

Învățământul la distanță, prin intermediul cursurilor de tip eLearning, a fost un model avut în vedere în mod constant la nivelul Școlii Naționale de Grefieri, fiind de asemenea, un obiectiv inclus în Strategia privind activitatea SNG 2017-2020, aprobată prin Hotărârea nr. 655/12 iunie 2017 a Plenului CSM și unul care cu siguranță se va regăsi și în Strategia 2021-2024.

Cu toate acestea, derularea cursurilor de tip eLearning a fost doar primul pas făcut de Școală în direcția formării digitale.

Pentru a răspunde cerințelor impuse de nevoile de formare profesională ale grefierilor din sistemul judiciar în contextul evoluției tehnologiei digitale, Școala Națională de Grefieri a dezvoltat în anii 2018-2019, în cadrul proiectului cu titlul „*Creșterea gradului de pregătire profesională a personalului auxiliar pentru a face față noilor provocări legislative cod SIPOCA 455*”, o platformă de formare profesională on-line, care are în prezent un număr de 1761 de utilizatori și care permite, pe lângă derularea

cursurilor de tip eLearning într-un format modern, și dezvoltarea unei biblioteci virtuale.

II. Dezvoltarea componentei digitale din procesul de formare a grefierilor

Prefigurând tendințele de digitalizare în domeniul educațional și ținând cont de nevoile de formare profesională ale grefierilor din sistemul judiciar, odată cu crearea platformei de formare on-line, Școala Națională de Grefieri a accentuat procesul de modernizare și eficientizare a activității de formare, prin adaptarea resurselor la tendințele actuale generate de dezvoltarea tehnologiei digitale.

Printre principalele direcții de acțiune regăsim crearea de *conținut didactic digital* și urcarea acestuia în biblioteca virtuală, pentru a permite accesul permanent, direct și imediat la informații utile și unitare întregului personal auxiliar de specialitate din instanțe și parchete, precum și cursanților Școlii.

Până în prezent au fost dezvoltate, de către formatorii interni și colaboratori ai Școlii, 175 de resurse de formare, în principal tutoriale, materiale educaționale video, cataloage de practică neunitară, Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești adnotat.

Toate acestea se regăsesc într-o structură intuitivă în biblioteca virtuală de pe platforma de formare on-line a Școlii și pot fi vizualizate, inclusiv de către magistrații responsabili cu formarea trimestrială a grefierilor, pe baza creării în prealabil a unui cont de utilizator.

1. [European Political Strategy Centre \(European Commission\)](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/227c6186-10d0-11ea-8c1f-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-112248885#), *10 trends transforming education as we know it*, p. 6, disponibil pe pagina web: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/227c6186-10d0-11ea-8c1f-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-112248885#>

2. https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_ro

În cadrul aceluiași proces de modernizare a actului de formare destinat grefierilor din sistemul judiciar, Școala a dezvoltat în anul 2020 noi modele de formare on-line, precum *sesiuni live tip webinar*.

III. Materiale didactice digitale și susținerea de webinar

III.1. Tutoriale

Tutorialul reprezintă o metodă digitală interactivă prin care se transferă cunoștințe în cadrul unui proces de învățare de tip demonstrativ, realizat sub forma unui clip video de scurtă durată, alcătuit din capturi de ecran explicite.

Explicațiile oferite prin intermediul unui tutorial sunt utile prin prisma faptului că ele sunt redade pe baza unei demonstrații vizuale, având drept punct de plecare un exemplu din practică.

Formatorii Școlii Naționale de Grefieri au elaborat tutoriale în domenii de interes pentru activitatea grefierilor, precum: Ecris, StatisEcris, cooperare judiciară în materie penală, cooperare judiciară în materie civilă etc.

Cu titlu de exemplu, prin accesarea codului QR atașat, puteți vizualiza un tutorial în cadrul căruia se evidențiază modul de lucru în aplicația ECRIS într-un dosar având ca obiect luarea măsurii arestării preventive.

III.2. Materiale didactice video

Livrarea informațiilor sub forma materialelor video reprezintă o metodă prin care se realizează transferarea de cunoștințe în cadrul unui proces de învățare, realizat sub forma unui clip video de scurtă durată, înregistrat în timpul unei sesiuni live de formare (face-to-face sau on-line) sau independent de o asemenea sesiune.

Elaborarea acestor materiale se realizează de către Școala Națională de Grefieri în cadrul proiectului intern cu titlul *5M*, cu scopul furnizării unor prelegeri de scurtă durată, susținute de către formatorii Școlii, în domenii de interes pentru personalul auxiliar de specialitate din cadrul instanțelor și parchetelor, precum: drept procesual penal, drept procesual civil, cooperare judiciară în materie civilă, cooperare judiciară în materie penală, executări penale, executări civile etc.

În cadrul acestor prelegeri sunt evidențiate diferite opinii privind probleme de practică judiciară, modalități de interpretare a unor instituții juridice sau moduri de completare a unor formulare cu caracter judiciar.

Din ideea centrală care stă la baza proiectului, a rezultat conceptul ca informațiile în format video să fie furnizate într-un timp scurt, concis, punctual, durata de referință a materialelor video urmând să fie de 5 minute, de unde provine și denumirea proiectului.

Cu titlu de exemplu, prin accesarea codului QR atașat, puteți vizualiza un material didactic video elaborat în domeniul dreptului procesual penal, în cadrul căruia este abordată tema "*Citarea serviciului de probațiune în procedura de cameră preliminară în cauzele cu inculpați minori*", în care se analizează dacă, în raport de obiectul procedurii de cameră

preliminară și de atribuțiile funcționale ale consilierilor de probațiune, este necesară citarea în această fază procesuală a serviciului de probațiune.

III.3. Cataloage de practică neunitară

Un alt instrument important de formare a grefierilor din sistemul judiciar îl reprezintă cataloagele digitale de practică neunitară în domenii precum drept procesual civil, drept procesual penal, executări penale, executări civile și Ecris.

În cadrul acestor cataloage, care pot reprezenta o sursă importantă de documentare pentru practicienii din sistemul judiciar și cursanții Școlii, sunt analizate probleme de drept care au generat practică neunitară în activitatea administrativ-judiciară din cadrul instanțelor și parchetelor și sunt prezentate argumentele care stau la baza opiniei formatorilor Școlii Naționale de Grefieri.

Cu titlu de exemplu, prin accesarea codului QR atașat și prin conectarea ca utilizator, puteți vizualiza catalogul elaborat în materie civilă.

III.4. Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești adnotat

Dezideratul dezvoltării unor instrumente on-line dinamice care să permită accesul rapid și facil la cât mai multă informație utilă, structurată în mod intuitiv, a condus spre conturarea proiectului de adnotare a *Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești* și crearea astfel a unui instrument util de documentare pentru grefierii din sistemul judiciar și magistrații responsabili cu formarea trimestrială a acestora.

Adnotarea periodică a Regulamentului se realizează în raport de multiple surse de documentare, precum hotărâri ale colegiilor de conducere ale curților de apel, puncte de vedere elaborate de către Direcția Legislație, Documentare și Contencios din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, hotărâri relevante de practică judiciară ce privesc inclusiv abateri disciplinare, explicații cu conținut video și scris în legătură cu anumite dispoziții regulamentare etc.

IV. Webinare

Webinarul este prescurtarea de la *seminarul/prezentarea/prelegerea/atelierul care se desfășoară online*. Practic, acesta constă în susținerea de către un formator a unei sesiuni de formare prin intermediul unei platforme on-line.

Spre deosebire de cursul tip eLearning, webinarul are un grad mai mare de interactivitate, în sensul că prezintă capacitatea de a oferi, a primi și a discuta informații în timp real, iar formatorul se poate folosi de materiale video ori prezentări.

De asemenea, o altă specificitate este că în timpul unui astfel de seminar on-line se pot îmbina mai multe

metode de formare, spre exemplu, prin generarea unor sesiuni de brainstorming ori prin crearea unor grupuri ("breakout rooms") cărora să li se atribuie sarcini specifice pe baza unui studiu de caz.

Avantajele unor astfel de sesiuni de formare sunt numeroase, în special prin prisma costurilor reduse, dar și din punct de vedere al faptului că nu există o limită în ceea ce privește numărul de participanți.

În anul 2020, în contextul epidemiologic cu care ne-am confruntat, Departamentul de formare profesională continuă al Școlii Naționale de Grefieri a organizat pentru prima dată sesiuni de formare de tip webinar, prin intermediul aplicației informatice *BigBlueButton*, special configurată în acest sens cu ajutorul Serviciului de Telecomunicații Speciale, fiind derulate 67 de webinare, la care s-a înregistrat un număr total de 2.984 de participări.

Această formă de organizare a procesului educațional, de tip webinar, a fost preluată și de Departamentul de formare profesională inițială, majoritatea acțiunilor de formare destinate cursanților din promoția 2020-2021 fiind derulate ori urmând a se derula prin intermediul aceleiași aplicații.

V. Concluzii

Tendința de digitalizare, care devine din ce în ce mai accentuată în toate sectoarele de activitate, va însemna, printre altele, și accesul rapid la o formare profesională alternativă de calitate, care va contribui semnificativ la dezvoltarea beneficiarilor săi.

Prin resursele alocate în această direcție, Școala Națională de Grefieri urmărește dezvoltarea unor noi modele de formare on-line, precum și crearea în mod constant de conținut didactic de calitate și punerea la dispoziția tuturor grefierilor din sistemul judiciar a unor instrumente de formare digitale prin intermediul unei platforme on-line securizate, care să le permită acumularea de cunoștințe noi și utile în activitatea judiciară.

Utilizarea tehnologiilor moderne în procesul de formare a grefierilor din sistemul judiciar, ca mijloc complementar modelelor clasice face-to-face, va permite accesul unui număr și mai mare de grefieri la formare de calitate, în raport de nevoia specifică de formare, de preferințele și de timpul avut la dispoziție pentru această latură a dezvoltării lor profesionale.

Cuvinte-cheie

formarea grefierilor; platformă de formare on-line, bibliotecă virtuală, materiale didactice, tutoriale, materiale didactice video, webinare, Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești

Key words

clerk training, online training platform, virtual library, teaching aids, tutorials, educational videos, webinars, Courts' Rules of procedure

SCRIPTA·MANENT

RESPONSABILITATEA AUTORILOR

Afirmațiile, opiniile, părerile, punctele de vedere conținute în materialele publicate în revista SCRIPTA MANENT aparțin autorilor lor și pot să nu coincidă, întotdeauna, cu poziția oficială a Școlii Naționale de Grefieri.

COMITETUL DE REDACȚIE

ANDREI-DORIN BÂNCILĂ – directorul SNG, redactor șef
DENIS-BRÎNDUȘA CHIUJDEA – director adjunct SNG, redactor șef adjunct
VICTOR VĂDUVA – director adjunct SNG, redactor șef adjunct
IONELA-ALINA COTOROGEA – formator SNG
MIHAI-DANIEL ONIȘOR – formator SNG
ADINA STRECHE – consilier
ALINA ARAMĂ – formator SNG
ANDREEA-MARIA MECEANU – formator
CRISTINA-IZABELA TRUȘCĂ – formator
MIHAELA-CRISTINA PĂUNESCU – consilier, specialist IT

INVITAȚIE DESCHISĂ DE COLABORARE

Revista SCRIPTA MANENT se dorește a fi o revistă științifică, cu o apariție bianuală, în format online, o platformă la dispoziția profesioniștilor din sistemul judiciar românesc, prin intermediul căreia aceștia să-și exprime opiniile cu privire la probleme de drept și nu numai, la practici administrative și la aspecte din viața profesională.

În scopul alcătuirii unor numere viitoare ale revistei cu un înalt conținut științific, adresăm o invitație deschisă de colaborare către magistrații și grefierii din instanțe și parchete, către formatorii și cursanții Școlii Naționale de Grefieri, către formatorii și auditorii Institutului Național al Magistraturii, dar și către ceilalți specialiști care își aduc contribuția la înfăptuirea actului de justiție, care pot trimite articole, studii, analize, puncte de vedere, note critice sau alte materiale pentru a fi publicate în paginile revistei.

Persoanele interesate să devină, astfel, colaboratori ai revistei, sunt rugate să trimită materialele elaborate Comitetului de redacție ale revistei, la adresa e-mail revistasng@grefieri.ro.

Comitetul de redacție se angajează ferm să recenzeze materialele trimise spre publicare și să furnizeze autorilor un răspuns într-un termen cât mai scurt în legătură cu publicarea în următorul număr al revistei, în luna mai 2021.